

Høgskolen i Innlandet

Fakultet for lærerutdanning og pedagogikk

Martin Snildal Nygård

Masteroppgave i KRLE

SAS Spektrum & ungdom: En kvalitativ undersøkelse av ungdom sine tanker og refleksjoner i møte med populærkulturen

SAS Spektrum & Youth: A Qualitative Investigation of Youth's Thoughts and
Reflections in Encounter with popular Culture

MGLU510-2018H

2023

Sammendrag

Karpe har gjennom en lang karriere bygd seg opp en enorm posisjon i dagens populærkultur. Denne posisjonen har de skildret hvordan det er å vokse opp og bo i Norge med en minoritetskultur. Deres nyeste album, Omar Sheriff, er intet unntak. Teksten i dette albumet handler nok en gang om hvordan det har vært å vokse opp, innvandre til eller bo i Norge med en annen kultur, religion og språk enn majoritetsbefolkningen. Denne tematikken belyste de også gjennom sine konserter i Oslo spektrum sensommeren 2022. Gjennom sangen deres PAF.no var ikke lenger tunisisk folkesang bare forbeholdt de som vokste opp i eller med denne kulturen, det var blitt norsk populærkultur.

Denne oppgaven vil drøfte hvilke tanker og refleksjoner dagens ungdomsgenerasjon gjør seg i møtet med Karpe og SAS Spektrum, med spesielt henblikk på kultur og religion. Forskningsmetoden som er benyttet er av kvalitativt designe og forskningsmaterialet er samlet inn gjennom semistrukturerte intervjuer, både gjennomført en-til-en og i grupper, med ungdom i alderen 14-17 som var til stede under en av konsertene SAS Spektrum.

Sammen med et teoretisk rammeverk vil dette danne grunnlaget for å løfte frem hvilke tanker og refleksjoner det er som har oppstått hos ungdom underveis og i etterkant av konserten SAS Spektrum, og hva disse tankene kan være et utløp for.

De viktigste funnene fra forskning som vil bli presentert i denne avhandlingen er at dagens ungdomsgenerasjon er bevisste den interaksjon som foregår mellom kontekst, religion og kultur og at de evner å se konserten SAS Spektrum som et utløp for en «contact zone» (1991).

Avslutningsvis vil det belyses hvordan funn fra denne forskningen vil kunne benyttes og berike undervisning i KRLE. Dette gjøres ved å presentere hvordan funn i intervjuene og the interpretive approach belyser ulike aspekter ved læreplan.

Nøkkelord: Ungdom, religion, kultur, Karpe, populærkultur, medier & religionsundervisning.

Abstract

Karpe has established a significant presence in contemporary popular culture over the course of their extensive career. They have leveraged this position to promote ideas and lyrics related to the experiences of growing up and living in Norway with a minority culture. In their most recent album, *Omar Sheriff*, they continue to tell the story of what it is like to grow up, immigrate, or live in Norway with a different culture, religion, and language than the majority population. This theme was also evident in their concerts at Oslo Spektrum in the late summer of 2022, where Tunisian folk songs were embraced by Norwegian popular culture, rather than being restricted to those who grew up in or with parents from this culture.

The aim of this study is to explore the thoughts and perspectives of the current youth generation when encountering Karpe and SAS Spektrum, with a specific focus on culture and religion. A qualitative research design was employed, and data was collected through semi-structured interviews conducted individually and in groups with youth aged 14-17 who attended one of the SAS Spektrum concerts.

Along with a theoretical framework, this study will provide insight into the thoughts and reflections that arose among young people during and after the SAS Spektrum concert, as well as what these thoughts represent.

The primary findings indicate that the current youth generation is cognizant of the interaction that occurs between context, religion, and culture. Today's youth generation are also able to see this concert SAS Spektrum as an outlet for a 'contact zone' (1991).

Finally, this research will illustrate how the findings can enrich religious education in schools. This will be accomplished by demonstrating how the interpretive approach and interviews shed light on various aspects of the curriculum.

Keywords: Youth, religion, culture, Karpe, popular culture, media & religious education.

Innholdsfortegnelse

1 Innledning	1
2 Hvem og hva er Karpe?	4
2.1 Hvem?	4
2.2 Hva? Før Omar Sheriff.	4
2.3 Hva? Etter Omar Sheriff.	5
3 Tidligere forskning	8
3.1 Ungdom & religion	9
3.2 Ungdom & populærkultur	9
3.3 Karpe	10
3.4 Oppsummering	11
4 Teori	13
4.1 Populærkultur	13
4.2 Religion & medier	15
4.3 Religion & Ungdom	16
4.4 Transkulturalitet	18
4.5 Contact zone	20
5 Metode	22
5.1 Forskningsdesign	22
5.2 Metodevalg	23
5.3 Utvalgskriterier	25
5.4 Datainnsamlingsprosedyre	26
5.5 Dataanalyse	27
5.6 Vurdering av studien	31
5.7 Overførbarhet	33
5.8 Relasjon til informanter og min posisjonaltet	34
6 Analyse og drøfting – del 1	36
6.1 «Den religionsbiten er ikke så veldig fet for meg»	36
6.1.1 Stian, 16 år	37
6.1.2 Pernille og Lisa, 17 år	39
6.1.3 Jens 16, år	42
6.1.4 Jan Inge, 17 år	44
6.1.5 Oppsummering	45
7 Analyse & drøfting – del 2	46
7.1 SAS Spektrum som «Contact zone»	46
7.1.1 «Altså når du klarer å få 10 000 nordmenn til å stå å synge «Allah Allah», så har du kanskje et ønske om å skape et mangfold»	47
7.1.2. «Da ser jeg tilbake på Sylvi Listhaug som snakker om hvem som er ordentlig norske og ikke.»	52

7.2 Medialisert kultur	54
7.2.1 «De får det til å fremstå som veldig kult da.»	55
7.2.2 «Dette var målet vårt, dette skal vi greie, og det greide dem jo.»	57
7.3 Oppsummering	61
8 Videre forskning	66
9 Utblikk – relevans for skolen og KRLE-faget	68
10 Kilder	73
11 Vedlegg	76
11.1 Samtykkeskjema.....	76
11.2 Intervjuguide	79
11.3 Godkjenning fra NSD.....	80

Forord

Det å skrive denne masteroppgaven har vært en lang og slitsom prosess, men jeg ser likevel tilbake på det som svært morsomt, spennende og lærerikt. Det er lagt igjen mange timers arbeid på biblioteket, og litt for mye av studentbudsjettet i kantina. Jeg holdt ut, og vil derfor takke det miljøet jeg har vært en del av ved Høgskolen i Innlandet for det. Jeg vil takke forelesere, medstudenter og kantinepersonalet, med flere. Tusen takk.

Til å begynne med, vil jeg takke *Den Harde Kjerne* bestående av Maria, Amund og Sturla. Takke for alt dere har gitt av kunnskap, tid, humor og gode råd.

Jens, Jan Inge, Stian, Bjørn Inge og Vegard, dere vil jeg ikke takke for faglige innputt dere har beriket mitt arbeid med, men alt resterende. Min studietid hadde ikke vært det samme uten dere.

Takk til påskeferien og Adrian.

Takk til min veileder, Ole Kolbjørn. Takk for all den veiledning jeg har fått og den interesse du har vist for alt utenfor skolesammenheng. Du har evnet å skape veiledningen til en kombinasjon av både faglig input og sosialt avbrekk. Takk.

Jeg vil rekke en takk til mine informanter. Uten deres vilje til å dele tanker og refleksjoner, hadde ikke dette forskningsprosjektet latt seg gjennomføre.

Takk til familie som ved en rekke anledninger har spurt om hvordan arbeidet med masteren går, og like mange ganger angret seg i det jeg har utbrodert om både opp- og nedturer. Jeg takker for deres tålmodighet og hjelpende ord. Jeg takker for all hjelp dere har bidratt med, spesielt i innspurten.

Sist, men ikke minst, en stor takk til min samboer Pernille. Jeg takker for din hjelpsomhet og forståelse. Du er roen i mitt kaos.

Hamar, mai 2023.

1 Innledning

I denne avhandlingen vil det forekomme en nøye gjennomgang av hvordan Karpe, med deres konserter i Oslo Spektrum og nyeste album *Omar Sheriff*, vil kunne ha satt i gang tanker og refleksjoner omkring kultur og religion hos dagens ungdomsgenerasjon. Dette var en tanke og interesse som vokste frem hos meg i takt med Karpes nyeste suksess. Det var spesielt gjennom sangen *PAF.no* de fanget min interesse. Sangen er tydelig inspirert av en tunisisk folkevis (Haarde, 2022), og Karpe viste med det hvordan en miks av kulturer, språk og religioner kunne gjøre seg gjeldende som populærkultur i Norge. Denne miksen var ikke noe jeg hadde lagt merke til i norsk populærkultur tidligere, og fanget med det min interesse øyeblikkelig. Mitt ønske ble med det å finne ut hvilke tanker og refleksjoner som oppstår hos dagens ungdomsgenerasjon i møtet med denne miksen av kulturer og religion.

Som en følge av denne nysgjerrigheten, vokste min problemstilling frem og ble som følger: *Hvilke tanker og refleksjoner gjør dagens ungdomsgenerasjon seg i møtet med Karpe og SAS Spektrum, med spesielt henblikk på religion og kultur?*

Begrunnelsen for denne problemstillingen ligger nettopp i interessen for å finne ut av hvordan ungdommer erfarer det Karpe formidler. Karpe representerer i seg selv flere ulike kulturer og religioner, og min nysgjerrighet vokste seg bare større og større i takt med deres planer om å fylle Oslo Spektrum hele ti ganger. Ser man på Karpe med et utenforperspektiv, ser man to gode kompiser som begge er vokst opp i Norge, men som samtidig har med seg kultur og religiøs overbevisning tilhørende minoritetsbefolkningen i Norge. Dette er noe de ved flere ulike anledninger har fremmet gjennom sine sanger og tekster, men også gjennom konserter og andre kommersielle og ikke-kommersielle anledninger. For Karpe synger ikke bare om hvordan det er å være en minoritet i Norge, de viser det også frem gjennom å nettopp være seg selv.

Gjennom *Omar Sheriff* og SAS Spektrum, ble dette et naturlig fenomen for meg å forske på. Dette for å kunne avdekke om det som skjer i populærkulturen er noe ungdommer tenker og reflekterer over. Med tekster, melodier, sceneshow og antrekk tydelig inspirert fra ulike kulturelle og religiøse tradisjoner, blir dette et perfekt eksempel på at det finnes et stadig økende mangfold av kulturer, tros- og livssyn i Norge (Repstad, 2020, s.12). Karpe har alltid vært opptatt av det å skape forståelse og respekt for hverandre, uavhengig av ulikheter. Selv

velger de å benytte seg av begrepet *brobygging* når de omtaler om dette (Shanmugaratnam, 2022, s.54). I den sammenheng aktualiserer de et spørsmål omkring hvordan denne broen skal bygges. For hvor mye er det som skal bygges av minoritetsbefolkningen, og hvor mye er det majoriteten skal bygge dem i møte? Gjennom sine tekster i albumet *Omar Sheriff* har Karpe tatt et standpunkt omkring dette spørsmålet. De synger fremdeles brorparten av tekstene på norsk, men de har også tatt med en større pluralitet av språk enn tidligere. De mikser sammen kultur, språk og religion i en eneste stor gryte, og serverer det uten videre forklaring. Håpet deres ligger i at de som ønsker å forstå, vil komme dem i møte. Spørsmålet jeg da stiller meg, og som denne avhandlingen skal avdekke, er om dette er noe dagens ungdomsgenerasjon er med på?

For å besvare denne problemstillingen benytter jeg meg av teori som retter søkelyset mot hvordan kontekst, kultur og religion lever i en interaksjon med hverandre og er dynamiske fenomener. Jeg presenter også teori omkring ungdom, religion og medier, for å oppnå bedre forstå av Karpe og SAS Spektrum som et populærkulturelt fenomen. Til sammen vil dette gi et bilde av hva det er som kan oppta ungdom i møte med kultur og religion, samt forklare hvilke tanker og refleksjoner det er som fremmes. Denne teorien vil presenteres under kapittel 4 *Teori*, og være avgjørende for drøftingen som kommer i kapittel 7 *Drøfting & analyse – Del 2*.

I tillegg til teorien nevnt ovenfor, vil jeg i denne avhandlingen legge frem funn gjort i egen forskning for å besvare oppgavens problemstilling. Mitt forskningsprosjekt presenteres under kapittel 5 *Metode*. Her vil det forekomme en forklaring omkring hvordan og hvorfor jeg har benyttet meg av kvalitativ metode og semistrukturert intervju for å komme frem til forskningsmaterialet og funn. Jeg vil forklare de steg jeg har tatt for å samle inn forskningsmaterialet og mine tolkninger av dette, samt hvilke utfordringer som jeg møtte på veien.

Det er i kapitlene 6 *Analyse & drøfting – Del 1* og 7 *Analyse & drøfting – Del 2* jeg vil presentere de funn jeg har kommet frem til ved hjelp av forskning med semistrukturert intervju. Dette vil være to kapitler som er svært empiririkt, noe som også setter tonene for drøftingen som forekommer i denne avhandlingen. Det er empiri fra egen forskning som får størst plass i denne oppgaven, samtidig som det er teori som preger de to hovedkategoriene under kapittel 7 *Analyse & drøfting – Del 2*. Det er gjennom denne overvekten av empiri jeg

besvarer hvilke tanker og refleksjoner som rører seg hos dagens ungdomsgenerasjon i møtet med kultur og religion i populærkulturen. Samtidig vil det teoretiske rammeverket være med på å forklare hva det er disse tanker og refleksjoner er et utløp for.

Avslutningsvis vil jeg peke på hvilke muligheter det er i å forske videre rundt tematikk omkring ungdom, populærkultur, kultur og religion videre i kapittel 8 *Videre forskning*. Samt vise et utblikk til skolens relevans i kapittel 9 *utblikk – relevans for skolen og KRLE-faget*. Som en brobygger inn mot skolens virksomhet presenteres *The interpretive approach* av Robert Jackson (2016). Her vil det forkomme en forklaring på hvorfor jeg mener det å bruke en kombinasjon av *The interpretive approach* og kulturelle og religiøse aspekter fra populærkulturen i undervisning vil være av stor nytte. Det vil bli pekt på hvordan denne tilnærmingen til religionsfaget vil kunne brukes i arbeid mot både kjerneelementer og kompetansemål.

2 Hvem og hva er Karpe?

For å kunne forstå hvorfor jeg har valgt å se på akkurat fenomenet Karpe som en representant for populærkulturen, vil jeg presentere Karpe nærmere. Hvem er Karpe, og hva gjør Karpe interessante? Mye av svaret ligger i at Karpe ikke bare er artistene Chirag og Magdi. Karpe blir noe større enn to kamerater som synger vilkårlige sanger. Det ligger noe mere bak deres virke som artister. De er, som sagt, representanter for en miks av kulturer og religioner i seg selv.

2.1 Hvem?

Bandet Karpe består av duoen Chirag Rashmikant Patel og Magdi Omar Ytreeide Abdelmaguid, som begge er født i 1984. Chirag og Magdi møtte hverandre for første gang i året 2000 og dannet gruppen Karpe Diem. I 2018 endret de navn til å hete Karpe. Karpe ble da dannet for å kunne delta i Ungdommens Kulturmønstring, og har etter dette ikke sett seg tilbake. De har utgitt en rekke album og singler, der flere har blitt svært godt mottatt av både anmeldere og publikum. Den første singelen kom i 2004 ved *Glasskår*, og allerede her kunne man se spor av hvilke planer Karpe hadde med sin musikk. Magdi har en far med opprinnelse fra Egypt, mens hans mor er født og oppvokst i Norge. Chirag har foreldre som opprinnelig har sin bakgrunn fra India. Denne bakgrunnen de begge deler, med en fot i Norge og den andre i deres foreldres hjemland, skulle vise seg å gjenspeiles i deres musikalske valg. Duoen har aldri vært redde for å ta opp samfunnskritiske temaer, som religion, kultur og politikk (Aahlin, 2022). Dette har ført til at deres musikk har belyst viktige tematikker for storsamfunnet, og samtidig vært med på å styre noe av diskusjonen som settes på dagsordenen for politikere og samfunnsdebattanter.

2.2 Hva? Før Omar Sheriff.

For å vise relevansen bandet Karpe har for tematikken omkring det å mikse kulturelle uttrykk og aspekter, samt religiøse aspekter, ønsker jeg å vise til et utdrag fra *Spis din syvende sans*:

*«Ikke be meg få noe struktur I en bransje full av kukhuer
Jeg er på et sted mellom pupper og foreldra mines kultur
Jeg og Magdi gjør det som ingen har gjort før
Kors på hals, kniv I hjertet helt til mor og far er død»
(Karpe – Spis Din Syvende Sans, u.å.)*

Dette er et utdrag hvor Chirag synger, og som nettopp viser til hvordan det er å vokse opp med to kulturelle hverdager. Hjemme vokste Chirag opp med de verdier, normer og regler som gjør seg gjeldene i foreldrenes hjemland, mens i skolesammenheng og det offentlige rom måtte han handle etter andre verdier, normer og regler. Chirag synger at han blir en blanding. Han havner i to ulike kontekster, der han må forholde seg forskjellig til de ulike forventinger som stilles. Dette er slik jeg tolker det han sier om å være et sted mellom pupper og foreldrene sine sin kultur. Samtidig fanger også neste linje i teksten en interesse hos meg. Der sier de at det er ingen som tidligere har gjort det Magdi og Chirag gjør. Slik det fremstår for meg, handler dette om at ingen tidligere har sunget om den tematikken de synger om. Det er nettopp denne vinklingen mot de ulike kulturelle og religiøse aspekter som gjør Karpe relevant for min forskning.

*«Og mamma sa en kråke kan 'kke males til no' annet
Men til og med en kråke gjør et svalestup iblant
Det eneste døve med det er når fjæra treffer vann
Malingen renner av og alt det mamma sa var sant»
(Karpe – Spis Din Syvende Sans, u.å.)*

Dette utdraget er fra samme sang. Chirag synger her, slik det fremstår for meg, om hvordan man kan late som om at man er noe annet. Men at det til syvende og sist vil skinne igjennom hvem man egentlig er uansett. Dette er en av mange sanger som tar for seg tematikken omkring hvordan det er å være minoritet i Norge, men likevel ha et ønske om å passe inn i majoriteten. For som gjesteartist Yosef Wolde-Mariam synger i Karpes singel *Påfugl*; «Jeg var alltid litt for hvit for mine, men litt for svart for dem».

2.3 Hva? Etter Omar Sheriff.

Samtidig som Omar Sheriff, duoens nyeste album, har den samme røde tråden i tematikk som blir tatt opp i tidligere album, skiller den seg også ut fra de andre. Det kan virke som at Karpe i sitt nyeste album ikke lenger tar hensyn til at alt skal forstås ved første møte med teksten. Duoens blander i større grad inn kulturelle sammenhenger og komplikasjoner fra arabisk, indisk og norsk (Aahlin, 2022). De fortsetter med en større pluralitet av språk i sine tekster, som Karpe begynte med etter navnebytte i 2018. Mye av tekstene fremføres fremdeles på

norsk, men språk som arabisk, gujarati, fransk og indisk-engelsk kommer også til syne. Slik Chirag og Magdi forklarer det i *Lindmo spesial – Karpe* (Sanengen & Engeset, 2022), handler dette om å gjøre disse språkene kule. Chirag forteller at gjennom hans oppvekst har det nærmest blitt sett på som humor når hans foreldre fra India har pratet engelsk, og det er denne holdningen hos majoriteten han ønsker å gjøre noe med. Det er spesielt i sangen *IBORPOFEN* dette kommer til syne. Gjennomgående for sangen er at Chirag mikser indisk-engelsk med norsk, samtidig som han viser tydelig at han selv fint kan beherske norsk om han selv vil. Min oppfatning er at han med vilje benytter seg av ord og uttrykk feil, for å vise at han har makt over språket. Han trenger ikke å bevise noe for de som er majoritetsbefolkningen i Norge.

Chatta engelsken de chatta hjemme

Fuck å bevise for poteter at jeg god med pennen

Kan forskjellenennenen på hu og hun og hennen

Det så sjelden jeg tar råd fra noen med, fra noen med hund på hendene

Min mor uttaler etikette a-t-k-t

Jeg kan alt det der til punkt og prikke, rett i sletti

Alle setting, alle koder, alle rom

Pepperkake pappadom, Hero Honda vrrom vrrrom yeah

Sveisen i fra dum og dummere, dama mi fra Tomb Raider, bror straight up, yeah yeah

Iboprofen, spis en Iboprofen

Når du sjof meg, bror, du sjof tronen

(Karpe – IBOPROFEN Lyrics | Genius Lyrics, u.å.)

Karpe ønsker nå at majoriteten skal strekke seg lenger for å forstå hva det er de prøver å formidle (Shanmugaratnam, 2022, s.54). Dette kan vi også se i teksten ovenfor, slik jeg tolker det. Det handler ikke lenger for Karpe om å bevise noe for majoriteten, eller det de kaller for «poteter». Karpe har beveget seg over i en tanke om at de nå skal gjøre det de selv vil, og det er majoritetens valg om de vil bli med på denne reisen eller ikke. Det blir majoritetens tur til å søke opp hva enkelte ord betyr, og på mange måter kan dette symbolisere at det er et maktforhold som er i ferd med å utjevnes. Men bare dersom majoriteten er med på reisen og forsøker å nærme seg det som formidles. Etter Karpes egne tanker, opplever de at dagens ungdomsgenerasjon er mer åpen for nettopp dette. De forteller at med den kontekst som eksisterer i populærkulturen blant ungdom i dag, er det en større aksept for deres identitet og bakgrunn. Da man tidligere bare hadde parodier på denne kulturelle, etniske eller religiøse

bakgrunnen på TV, eksisterer det i dag et større mangfold og aksept for dette (Sanengen, A & Engeset, T, 2022, 11:25-12:05). Oppgaven til mitt forskningsprosjekt blir da å undersøke den refleksjon og de tanker som ungdom danner seg etter å ha møtt akkurat dette gjennom SAS Spektrum og *Omar Sheriff*. Er det slik at dagens ungdomsgenerasjon er med på denne reisen?

3 Tidligere forskning

Når det kommer til fagfeltet ungdom og religion, er dette et fagfelt som tradisjonelt har vært lite utforsket både nasjonalt og internasjonalt (Høeg, 2017, s.10). Det har ikke eksistert en interesse i å se på de fenomener som oppstår i populær- og ungdomskulturen og hvordan disse kan påvirke tanker og refleksjoner hos ungdom. Denne interessen har ifølge Høeg (2017) hatt en økning de siste årene, men er fremdeles lite utforsket. Denne økende interessen kommer som et resultat av at forskere har fått øynene opp for at mye av svaret omkring hvordan religion vil se ut i fremtiden, ligger hos ungdommene. Til tross for at interessen har vært relativt liten, er det likevel gjennomført noen studier omkring tematikken.

Som en følge av at denne tematikken er lite belyst i ulike forskningsmiljøer, foreligger det svært få artikler eller utgivelser som er fagfelleurdert. I min søken etter tidligere forskning omkring tematikken, har Von der Lippe pekt seg ut som et hederlig unntak. Lippe har gitt ut en rekke ulike artikler som tar for seg tematikken ungdom og religion. Likevel er de fleste tekster som jeg har funnet vært bachelor- og masteroppgaver, slik min egen forskning. Disse oppgavene kan fint være med på å danne antakelser, men det er desto viktigere at kritikken til leseren skjerpes og at det reflekteres omkring hva det er som er skrevet og funn som er gjort. Jeg stiller da ikke spørsmål ved validiteten til disse forfatterne, men minner om at skriveprosessen og funn ikke er blitt sjekket og godkjent av flere andre forskere på samme fagfelt. Det kan likevel se ut som om fokuset på hvordan kulturer mikses sammen har vært større i internasjonale undersøkelser, men også her mangler det vektlegging av hvordan det påvirker ungdoms tanker og refleksjoner omkring religion og kultur, og hvordan populærkulturen kan spille en rolle i prosessen.

Ved hjelp av mine søkeord: Transkulturalitet (*Transculturality*), ungdom, populærkultur, karpe, skole, religion og kultur, endte jeg opp med å finne noen avhandlinger i sjangeren bachelor- og masteroppgaver, samt artikler fra Lippe. Disse ga samsvar med min tematikk, og kunne dermed benyttes som tidligere forskning. Det er disse funnene jeg i dette kapitlet ønsker å presentere. Dette vil bli gjort gjennom å dele opp kapitlet i underoverskriftene *3.1 Religion & ungdom*, *3.2 religion & populærkultur* og *3.3 Karpe*.

3.1 Ungdom & religion

Det jeg her ønsker å trekke frem som tidligere forskning er en artikkel skrevet av Marie Von Der Lippe. Dette er teksten som kan sies å ligge tettest opp mot min forskning, samtidig som de skiller seg ganske klart fra hverandre. I artikkelen *Hvordan snakker ungdom om religion – og hvorfor snakker de sånn?* Skildrer Lippe (2013) en tematikk som kan plasseres tett opp mot min. Hos Lippe blir det i likhet med meg gjennomført intervjuer med ungdom, for å kunne avdekke hvordan det er de forholder seg til religion. Intervjuene blir gjennomført med ungdommer i alderen 13-15 år, og det hun ønsker å finne svar på er hvilke diskusjoner som preger samtalen når ungdom snakker om religion. Samtidig preges forskningen hennes gjennom å fokusere spesielt på islam. Det hun derimot finner av funn i sin forskning, er at ungdom lar seg i stor grad prege av de diskurser som eksisterer i samfunnet ellers. Det er da diskusjoner som blir løftet frem i medier og politikk som ungdommer lar seg påvirke og styre av. Hun peker så på at det blir en viktig oppgave for skolen å være klar over dette, og legge til rette for at elevene kan opparbeide seg et bevisst forhold til hva det er som påvirker dem. Det er gjennom denne bevisstgjøringen at ungdom selv kan bli klar over hva det er som påvirker deres fordommer. Med andre ord er det som ender opp med å bli Lippes funn i forskningen at ungdom i stor grad lar seg påvirke av det som er å finne i medier, og dette er det viktig at skolen som organisasjon er klar over for å bekjempe fordommer som kan komme. I likhet med mitt forskningsprosjekt, belyser artikkelen til Lippe hvordan ungdom kan la seg påvirke av medier eller aspekter fra storsamfunnet rundt dem. Likevel vil jeg ikke si at vi besvarer det samme spørsmålet. Mitt forskningsprosjekt skiller seg fra Lippes, og blir en viktig stemme inn i forskningsfeltet ungdom og religion, gjennom å se på tanker og refleksjoner ungdom gjør seg omkring kultur og religion i møtet med populærkulturen. Mitt forskningsprosjekt prøver ikke å avdekke hvordan ungdom snakker om religion, eller hvilke tiltak skolen er nødt til å gjøre for å kompensere for dette. Mitt forskningsprosjekt forsøker å ta tempen på hva det er som rører seg av tanker og refleksjoner hos ungdom i møtet med ulike kulturelle og religiøse aspekter i populærkulturen.

3.2 Ungdom & populærkultur

Under dette kapittelet ønsker jeg å trekke frem den første masteroppgaven. Dette er en oppgave som inneholder en kvantitativ undersøkelse av lærerens bruk av populærkultur i undervisning i religion og etikk. Masteroppgaven *populærkultur i Religion og etikk - En kvantitativ undersøkelse av læreres bruk av populærkultur i undervisningen i Religion og*

etikk på offentlige videregående skoler, ble publisert våren 2017. Forskingen er seks år gammel, og man kan med det argumentere for at mye har endret seg siden den tid. Dette er endringer som kan ha skjedd i populær- og ungdomskulturen, men også hvilke muligheter læreren har til å dra med seg disse aspektene inn i skolehverdagen. Samtidig er funn gjort i denne forskningen med å danne den kunnskapsbasen vi har på tematikken populærkultur i KRLE-undervisning. Masteroppgaven ble fullført ved Universitetet i Bergen, av forfatteren Hildegunn Lone Eriksen. Forskningsmetoden som er gjennomført er en internettbasert survey, der elektronisk spørreskjema er benyttet. I spørreskjemaet befant det seg både åpne og lukkede spørsmål, der utvalget informanter var lærere ved videregående skoler i Hordaland og Rogaland. Gjennom denne undersøkelsen ble det samlet informasjon som ga en bred oversikt over hensikten lærerne hadde bak det å benytte seg av populærkultur i undervisningen, og det er der vi finner samsvar med min problemstilling. 18 av 20 respondenter svarte at de benyttet seg av musikk som en representant for populærkulturen i undervisning, mens fem av disse igjen besvarte at de har benyttet seg av *Karpe*. Til gjengjeld var det bare fire som brukte musikk som et verktøy mot kulturforståelse eller for å vise innenfra perspektiv. Av disse var det igjen bare en respondent som besvarte at det ble brukt musikk for å fremme kulturforståelse, mens de tre andre fremmet med det et innenfra perspektiv gjennom musikken. Hvordan informanten benyttet seg av musikk for å fremme en kulturforståelse utdypes ikke noe ytterligere. Det blir da vanskelig å trekke ut noe konkret fra disse funnene. Det er også vanskelig å finne igjen hva de fem som benyttet seg av *Karpe* i undervisningen bruker det til å belyse. Det er heller ikke spesifisert en definisjon av begrepet kulturforståelse. Det eneste valide jeg kan ta med meg i min videre forskning, er med andre ord at *Karpe* blir benyttet som en representant fra populærkulturen til å undervise om religion og kultur. Dette uten å vite hva som vektlegges ved *Karpe*, eller hvilket utbytte elevene sitter igjen med i etterkant av undervisningen.

3.3 *Karpe*

Ser vi på forskning som er gjennomført omkring den påvirkningskraften *Karpe* kan sitte på, er heller ikke dette et område som i noen særlig grad er blitt utforsket. Samtidig, forventer jeg en økning i interesse etter deres nyeste album *Omar Sheriff*. Dette albumet har fått rikelig med dekning i de ulike norske medier, og det er skrevet flere artikler omkring tematikker fra albumet. Det som da har fanget interesser er denne miksen av språk, religion og kultur som *Karpe* serverer lytteren. Som nevnt tidligere, har *Karpe* tatt dette et steg videre med

lanseringen av *Omar Sheriff*. Denne aktualiseringen av den miks som eksisterer i det norske samfunn er det som har vakt interesse.

Likevel har jeg her lyst til å trekke frem masteroppgaven *Karpe mellom maktkritikk og definisjonsmakt – En undersøkelse av Karpes musikkvideo «Den islamske elefant»*, skrevet av Jenny Østraat Anderson, året 2019. Denne masteroppgaven tar for seg en tematikk som faller nær min egen vinkling. Likhetene i vinkling og forskningen ligger i at det i begge prosesser gjennomføres intervjuer med ungdom i samme aldersgruppe. I masteroppgaven til Anderson (1019) ligger hovedfokuset på en tanke omkring den makt som eksisterer i kulturen, noe som heller ikke skiller seg så mye fra min masteroppgave. Vi ønsker begge å se på hvordan Karpe kan være med å påvirke den kontekst som eksisterer i kulturen, og hvordan dette igjen vil påvirke ungdom. Forskjellene ligger derimot i at det i min oppgave vil bli sett på hvordan populærkulturen kan være med på å danne en kontekst for tanker og refleksjoner hos ungdomsgenerasjonen omkring religion og kultur. Andersons oppgave i større grad prøver å forklare hvordan Karpe kan være med på å påvirke ungdommers identitet og hva det er som er på ungdoms dagsorden. Det som derimot kan sies å være et interessant funn hos Anderson, for min videre forskning omkring denne tematikken, er at informantene i forskningsprosessen til Anderson peker på at de føler Karpe har en stor påvirkning og benytter denne på en positiv måte. Under et gruppeintervju hos Anderson kommer det frem en spennende diskusjon mellom ungdommen. Denne diskusjonen omhandler hvorvidt norsk kultur skiller seg ut fra kulturer til personer som har innvandret til Norge. Diskusjonen fører likevel ikke til noen funn jeg kan benytte med av videre, siden vinklingen til Anderson tar en annen retning enn den tematikk som jeg ønsker å belyse i mitt forskningsarbeid. For å presisere hva det er som ligger i denne ulikheten mellom mitt prosjekt, og det som Anderson har gjennomført, vil jeg presisere at det i mitt forskningsarbeid vil være en vektlegging av hva ungdom gjør seg av tanker og refleksjoner i møtet med Karpe og SAS Spektrum. Anderson forsøker derimot, ved hjelp av svar fra informanter, å plassere Karpe i et samspill mellom definisjonsmakt og maktkritikk. Selv om forskningsdesignet vil ha noen likheter, forsøker vi å besvare to ulike problemstillinger.

3.4 Oppsummering

Forskning omkring religion og kultur og dens plass i populærkulturen er en tematikk som er svært lite belyst. Vinkler vi det mot hvordan populærkulturen skaper en kontekst som kan

være med på å skape nye tanker og refleksjoner omkring ungdommenes syn på religion og kultur, kan man argumentere for at det er nærmest fraværende. Det er her mitt arbeid vil føre til viktige funn. Mitt arbeid vil kunne være med på å avdekke om denne tematikken vil være bærekraftig for lærere å følge med på og eventuelt benytte seg av i undervisning.

4 Teori

I dette teorikapittelet vil jeg presentere ulike teoretiske rammer, som til sammen skal danne et grunnlag for senere drøfting av mine funn i forskning. Teori som er valgt inn i denne avhandlingen skal gi grunnlaget for å forstå hva det er som rører seg omkring ungdom, populærkultur, medialisert religion, transkultur og transreligion. Dette er alle store forskningsfelt, og kunne godt stått alene som tematikker i en masteroppgave. Samtidig føler jeg at disse forskningsfeltene er nødvendige for å kunne besvare om populærkulturen spiller en rolle i de tanker og refleksjoner som oppstår hos dagens ungdomsgenerasjon. Derfor vil det som forekommer i dette teorikapittelet være noe forkortet, men samtidig innbefatte det som er nødvendig for å kunne besvare funn gjort i min egen forskning.

4.1 Populærkultur

Populærkultur blir forstått som en samling av kulturelle uttrykk, aktiviteter og objekter som blir konsumert av et bredt publikum (Endsjø & Lied, 2011, s.16). Dette kan inkludere alt fra TV-serier, filmer, musikk, bøker og mye mer. Populærkulturen har en makt i dagens samfunn som kan påvirke både individers identitetsdannelse, samt kollektive normer som finner sted i storsamfunnet. Noe enkelt forklart vil populærkulturen være det majoriteten fyller fritiden sin med. Det vil være noe vi irriterer oss over, diskuterer rundt eller tenker igjennom. Et sitat som vil kunne være med på å klargjøre dette er; «*Et spekter kulturelle uttrykk som er likt, kjent og konsumert av mange – kulturelle uttrykk som er myntet på og likt av folk flest.*» (Endsjø & Lied, 2011, s.16). Populærkulturen har også en egen evne til å holde seg selv relevant. Dette kan vi se gjennom at strofer fra kjente sanger blir brukt som normer og regler i ulike realityprogrammer. Populærkulturen referer til seg selv, og holder derfor seg selv alltid relevant.

Det kan også virke som at populærkulturen har sitt fasteste grep omkring ungdommer den når ut til. I en undersøkelse gjort av Arnett (1995) ble det gjort funn av at ungdom bruker TV-serier til å utvikle og uttrykke sin egen identitet. Dette er riktignok en noe eldre undersøkelse, men kan samtidig gi en formening omkring hvordan Karpe, gjennom populærkulturen, vil kunne ha påvirket tanker og refleksjoner til de ungdommer som følger dem og var til stede under konserten i Spektrum.

Endsjø & Lied (2011, s16) omtaler tre aspekter for å forklare hva det er som lar seg plukke opp og bli en del av populærkulturen. Det *første aspektet* er den kommersielle siden (s.16-17). De uttrykk som finnes i populærkulturen er ofte massemedierte, og selger bra. Det er ikke sjeldent ønsket om å selge, er tilstede når de populærkulturelle uttrykkene produseres. Samtidig som det er situasjoner der uttrykkene viser seg å være salgbart, uten noen tanke bak det. *Andre aspektet* ved populærkulturen er at det blir sett på som nytt (s.17). Det er ikke sjeldent at det som skjer i populærkulturen blir sett på som en døgnflue, og forsvinner like raskt som det oppsto. Det kommer opp fra intet, og oppfattes som noe umiddelbart eller utstrakt trendy. Selv om man med en nærmere analyse av det, kan se at det er noe som har vært nøye gjennomtenkt og slettes ikke umiddelbart. *Aspekt tre* er at populærkulturen er «global» (s.17). Begrepet handler om at populærkulturen har en side ved seg som er forankret i det lokale, mens den andre siden er noe som er utstrakt globalt. Eksempler på dette er programmer som *Kongen befaler* eller *Skavlan*. Det er parallelle fenomener og konsepter som skjer samtidig på tvers av landegrenser, samtidig som det legges til rette for tilpasninger i den lokale eller nasjonale konteksten den skal passe inn i. På så måte oppfattes det ikke som noe globalt i utgangspunktet, men snarere tilpasset den «lokale» mottaker.

Hvorvidt dette er aspekter som Karpe har hatt et bevisst forhold til når de startet på prosjektet *Omar Sheriff* er vanskelig å vite. I lys av det som kommer frem i boken *Hjerte i to* (Shanmugaratnam, 2022) og dokumentarfilmen *VEGG VEGG VEGG* (Gulliksen & Treimann, 2022) er ikke disse aspektene noe Karpe reflekterer rundt i deres arbeid og markedsføring. Samtidig er det viktig å huske på at disse aspektene er rammebetingelser for populærkulturen, og ligger der uavhengig om forholdene til aspektene er bevisste eller ikke. Et eksempel på dette er Karpes bruk av religion i populærmusikk. Dette er noe som fremstår nytt og banebrytende, men er langt ifra første gang populærmusikken plukker til seg og benytter kulturelle og religiøse aspekter. Dette er noe som har skjedd i andre land tidligere. Legger man Endsjø og Lied (2011, s.11) til grunn, vil det kunne argumenteres for at religion har hatt en viktig rolle i den norske og vestlige populærkulturen utover 2000-tallet. Endsjø & Lied peker på at nordmenn har benket seg foran TV-skjermen for å se *Åndenes makt*, samtidig som Mette-Marit jevnlig har latt seg avbilde med religiøse symboler eller skikkelser på seg.

4.2 Religion & medier

Religion og medier kan sies å ha en kompleks relasjon, og denne relasjonen kan føre til påvirkninger i både individuelle og kollektive oppfatninger og handlinger. Knut Lundby (2021) har i sin bok *Religion i medienes grep* benyttet seg av et helt eget begrep for dette. «*Medialisert religion*» er begrepet han bruker for dette fenomenet. For at det skal kunne være aktuelt å bruke begrepet «*medialisert religion*», er det nødt til å ha forekommet en endring eller forandring hos individ eller kollektiv. Mediene står fritt til å vinkle saker som omhandler religiøse spørsmål og hendelser slik de selv ønsker, og kan med det være med på å forandre religion gjennom sin rolle i endringsprosessen. Mediene er med på å bestemme hvilke stemmer det er som slipper til i den offentlige debatten, de kan velge hvilke perspektiver de ønsker å fortelle og forsterke eller blåse opp en begivenhet. I denne sammenhengen bruker han begrepet «*formatering*» (s.23), som skal forklare hvordan medier konstruerer og formidler saker om religion med en bestemt vinkling. Videre i min oppgave vil begrepet «*formatering*» byttes ut med «*framing*». Betydningen av ordene vil være det samme, men jeg mener det engelske ordet «*framing*» er med på å gi et mer dekkende bilde, da dette ligger tett opp mot det norske ordet «*rammer*». Man kan da sammenligne begrepet «*framing*» med det å sette rammer på en sak som fremmes i mediene. Denne rammen er det mediene som setter på ulike saker de formidler, med sine egne premisser for hva disse rammene skal inneholde. Det er nettopp denne makten til å «*frame*» nyhetssakene slik de selv ønsker Lundby sikter til når han snakker om religion i medienes grep. Det som da kommer ut på den andre siden av møte mellom «*framing*» og mottaker, er medialisert religion. Mediene har da fremstilt religion på en måte som setter preg på de religiøse miljøene og forståelsen av religion i det offentlige rom. Han forklarer selv denne prosessen slik: «*Endingene kan gå langsomt, ved små tilpasninger, slik at medialiseringen først blir synlig i ettertid. Men medialisering av religion kan også skje ved brudd og konflikt som fører til varig forandring.*» (Lundby, 2021, s. 24).

I nyere tid, ser man en endring i hvilke medier det er som fanger interessen til ungdommen. Det har skjedd en forandring i hvordan man forholder seg til mediene. Papiravisen og direktesendingen på fjernsynet, taper sine mottakere i konkurranse med gratis nettaviser. Samtidig taper magasiner og ukeblader sine lesere til bloggere, influensere og nettfora. Det er færre som lytter til radio, men flere som strømmer musikk gjennom andre strømmetjenester (Lundby, 2021, s. 171). Dette krever en endring i medienes tankegang, for å kunne fange opp neste generasjons medievaner og fremdeles holde seg aktuell. I et forsøk mot å gjøre nettopp dette trekker Lundby frem at religion har gjort sitt inntog i populærkulturen. Han trekker frem

SKAM og *Mammon*. I *Skam* ser man en eksplisitt fremstilling av hvordan *levd religion* er for en muslimsk ungdomsjente med norske sekulære venner, mens det i *Mammon* spilles på bibelske allusjoner som ligger i bakgrunnen (s.183-184). Uavhengig av om de religiøse aspektene kommer sterkt til syne eller ikke, er mediene fremdeles med på å sette føringer for hvordan religionen formidles ut i offentligheten.

Samtidig kan det være verdt å merke seg at det er vokst frem flere aktører på ulike sosiale medier som fremmer et syn på og rundt religion og kultur. I takt med den teknologiske utviklingen kan vi se at det ikke bare er de tradisjonelle mediene som får fremmet sine vinklinger og argumenter, men den vanlige mannen i gata kan også bygge seg opp en plattform som når ut til mange. Og kanskje er det dette vi er vitne til gjennom Karpe? Karpe benytter seg av sin plattform til å prate om kultur og religion fra sitt eget ståsted. Det fremstår for meg som svært betimelig å prate om Karpe som medialisert religion i denne sammenhengen. Karpe får rammet inn, eller «*framet*», sitt innhold slik de vil. De kan med det være med på å påvirke de tanker og refleksjoner mottaker sitter igjen med i etterkant av dette møtet med deres tekster eller konserter. Det kan også gjøres antakelser omkring at populærkulturen vil påvirke både individuelle og kollektive oppfatninger og tanker etter funn i tidligere undersøkelser som er gjennomført. I denne masteroppgaven vil jeg ikke kunne besvare om det har forekommet noen endringer i holdninger til religion og kultur i møtet med Karpe og deres «*framing*». Det jeg derimot kommer til å si noe om, er hvilke tanker og refleksjoner som har oppstått omkring religion og kultur underveis eller i etterkant av konserten SAS Spektrum. På denne måten vil jeg, gjennom min forskning, kunne besvare mine antakelser omkring om det er av relevans å snakke om medialisert religion i lys av Karpe.

4.3 Religion & Ungdom

For å starte dette kapitlet har jeg lyst til å gjengi et sitat fra Ida Marie Høeg (2017, s.10): «[F]orskerne [har] sett at mye av kimen til hvordan samfunnet i framtiden vil forholde seg til religion, er å finne hos ungdom». Dette peker på viktigheten ved å se på hvilke tendenser som rører seg i ungdomskulturen og for å kunne se på tendenser som vil kunne være gjenkjennelige innenfor religion i tiden fremover. Det kan se ut som at Karpe håper på at de nå sitter med definisjonsmakten, og at det nå er minoritetens tid å påvirke hvordan dette feltet vil se ut i fremtiden. Som det ble anmeldt i Bergens Tidende etter en konsert sommeren 2022,

påstår anmelderen at Karpe kunne startet en revolusjon om de ville, og kanskje var det nettopp en revolusjon han selv var vitne til den kvelden (Shanmugaratnam, 2022, s.218).

Ungdom har tidligere stått langt fremme i fremveksten av religiøse endringsprosesser opp gjennom historien. Høeg (2017) peker på at dagens ungdom har den samme viljen som tidligere generasjoner. Ungdommen våger å stå i kampen, og føyer seg ikke nødvendigvis etter presset for å tilpasse seg etter det offentlige rom. Ønsket ligger i å kunne være seg selv fullt og helt, i det offentlige så vel som det private. Ungdommen kommer inn med ny energi, og tar gjerne til ordet i det offentlige ordskiftet for å tale sin sak. Den samme tendensen pekes på i artikkelen *OMG! Religion og ungdomskultur(er)* (Lippe & Undheim, 2017). Der skriver de at i spenningsfeltet mellom ungdom, ungdomskultur og religion ser det i stor grad ut til å handle om forandring og nye fortolkninger. Ungdom vil befinne seg i et spenningsfelt mellom endring og kontinuitet. Dette kan forklares gjennom at de selv står i en fase mellom det å være avhengige av en omsorgsperson til å selv være en selvstendig voksen (Pedersen & Ødegård, 2021, s.11). Hvilke drivkrefter som er igangsatt for at disse endringene skal skje peker funn i forskning på at det skylles generasjonsskifter, endrede kontekster og nye forståelsesrammer. Hvordan kontekst, ungdom og religion lever sammen i en konstant interaksjon som skaper endringsprosesser er selve nøkkelen i denne oppgaven, og noe vi vil komme tilbake til senere i teorikapittelet.

Ser vi på tendenser som eksisterer innenfor ungdom og religion i dag, ser vi at det eksisterer et mye større religiøst mangfold i Norge i dag enn tidligere (Repstad, 2020, s.12). Samtidig ser vi en klar tendens på at religiøse aktivitet peker svakt, men jevnt nedover. Dette gjelder religiøs praksis, religiøs tro og religiøs sosialisering av unge (Repstad, 2020, s.35). Evner vi å se dette i sammenheng med det Lundby (2021) omtaler som økt medialisering, vil vi se en klar endring i de aspekter ulike generasjoner har og hadde å forholde seg til. Medialisering viser til en prosess, som vil kunne skje gjennom en langsom endring eller ved en markant handling. Denne medialiseringprosessen vi befinner oss i nå, er sterkt preget av fremveksten av smarttelefoner og sosiale medier. Tradisjonelle norske medier erstattes av digitale plattformer. Det finnes tendenser hos mediebrukere, som man også ser i nordmenns forhold til religion. Det preges stadig av individuelle valg og individualisering. Dette er noe som kan leses i ulike medier med jevne mellomrom, eksemplifisert gjennom prinsesse Märtha og hennes forlovede Durek Verret og unge muslimers «levd religion» representert av Sana i

NRK serien *Skam*. Den kontekst som eksisterer rundt dagens ungdomsgenerasjon legger til rette for en større miks og fusjon av religiøse aspekter enn tidligere.

4.4 Transkulturalitet

Kultur har over en lengre periode blitt sett på som noe svært avgrenset og rigid. Det var noe som var fastlåst, og ulike kulturuttrykk gjorde seg gjeldende for ulike folkegrupper. Det handlet om å finne frem til hva det var som ga mening i livene til bestemte personer og grupper. Disse gruppene kunne deles inn etter språk, geografisk tilhørighet eller klesdrakt. Slik Bergmann forklarer det: «*Culture is meant to be the culture of one people.*» (Bergmann, 2004, s. 141). Her ser man hvordan synet som eksisterte omkring kultur avgrenset det til å kun gjøre seg gjeldende for en bestemt folkegruppe. Dette er også noe Bergmann skriver videre om i sin artikkel: «*The culture of one people is clearly differentiated from other cultures.*» (Bergmann, 2004, s. 141). Man kan i en slik sammenheng avgrense hva det er som er typisk norsk, til noe håndfast og bestemt. I en slik sammenheng gjør begrepet «*single cultures*» seg gjeldende.

Det er akkurat denne tanken om «*single cultures*» Bergmann (2004) tar et oppgjør med. Dagens samfunn legger til rette for en kultur preget av miks, fusjon, synergi og bytte av kulturelle uttrykk. Kulturelle uttrykk er ikke lenger forbehold enkeltpersoner eller en homogen gruppe. Vi plukker og mikser de kulturelle uttrykkene vi selv ønsker å ha med videre i våre liv. Kulturen er i større grad hybridisert. Dette kommer som en følge av en stadig mer globalisert verden, der mennesker stadig enklere flytter seg over landegrenser og mobilen gir oss tilgang til det man før bare kunne drømme om og se for seg. Bergmann argumenterer for at disse endringene gjør at tanken om *single cultures* og homogene folkegrupper ikke lenger gjør seg gjeldende. Mennesker som lever i dag, er nødt til å bli sett på med en større grad av flytende kultur. Vi er opptatt av å skille kulturer fra hverandre, mens vi i større grad enn tidligere tillegger oss kulturelle aspekter fra personer og miljøer vi møter. Vi møter den andre både med avstand og nærhet. Ikke bare er tanken om «*single cultures*» utdatert, men det kan også være med på å opprettholde en etnosentrisk og kultur-rasistisk tanke (Welsch, 1999).

«It tends – as a consequence of its very conception – to a sort of cultural racism.

Sphere premiss and the purity precept not only render impossible a mutual between

cultures, but the appeal to cultural identity of this kind finally also threatens to produce separatism and to pave the way for political conflicts and wars» (Welsch, 1999, s.2)

Her kritiserer Welsch (1999) en tanke om «*single cultures*», og peker på en tanke om å se på kultur som rene adskilte sfærer ikke bør gjøre seg gjeldende. Slik jeg tolker dette utsagnet til Welsch, handler «*singel cultures*» om det å legge føringer for hvilken kultur som har høyere verdi, sammenlignet med andre. For å sette denne tanken inn i et norsk eksempel, ville denne etnosentrisk og kultur-rasistiske tanken komme til syne gjennom et forsøk på å forklare hva det vil si å være «typisk norsk». Ved å forklare hva som er «typisk norsk» vil man kunne komme til skade for å ekskludere eller inkludere individer på bakgrunn av hvordan vi verdsetter ulike kulturelle aspekter, i forhold til hverandre. Det er nettopp denne tanken om en uniformell kulturdefinisjon, som er dekkende for hele befolkningen Welsch og Bergmann tar et oppgjør mot.

Welsch (1999) kritiserer i den samme teksten tankene omkring «*interkulturalitet*» og «*multikulturalitet*». Dette er tanker, som på lik linje med «*singel cultures*», opprettholder en forståelse omkring ulike kulturer som en ensom øy frittstående fra de andre kulturene som eksisterer. Gjennom denne tanken blir kultur noe som står alene, og aldri utsatt for noen form for endring eller fornyelse. Welsch mener, i likhet med Bergmann (2004), at dette er en utdatert måte å tenke på. I det moderne samfunn er det ikke mulig å se på kultur, uten å se på hvordan de gjennomtrenger grensene til hverandre og mikses sammen.

Bergmann (2004) argumenterer for at måten å omtale og prate om religion på, har vært preget av samme tenkning. Det har eksistert en forståelse av religion som en klar selvstendig enhet, med klare karakteristikk. Dette gjør seg ikke lengre gjeldende å snakke om, mener Bergmann, om det i heletatt noen gang har gjort seg gjeldene. Religiøse tradisjoner har alltid befunnet seg i en kontekst mellom bevaring og utveksling. Dette oppsummeres med at stabilitet trenger endring, og at transformering trenger stabilitet. Det er i nettopp dette spennet mellom tradisjonell religion og religiøse endringsprosesser begrepet «*transreligion*» gjør seg gjeldende. På samme måte som kulturer befinner seg i en interaksjon med omverdenen, befinner også religionene seg i en slik interaksjon med kontekst og samfunn rundt. Dette forespeiler et klart skille mellom kultur og religion, noe som er vanskelig å sette. Religion vil

alltid påvirke kulturen, samtidig som kulturen alltid vil påvirke religionen. Bergmann forklarer dette på denne måten.

«Culture and tradition are linked in a dialectical relationship. They do presuppose each other but they do also change each other. Traditions also have the capacity to interact with historical changes of cultural life forms; they must be able to transcontextualize, to cross borders.»

(Bergmann, 2004, s. 152)

Når vi prater om tradisjoner, blir dette ført videre fra generasjon til generasjon. Bergmann (2004) skriver at tradisjoner ikke eksisterer i seg selv, men det eksisterer nettopp i en prosess der den overføres fra person til person. Tradisjoner er helt avhengig av å kunne endres for å overleve i nye kulturelle kontekster. Det samme ser vi med religiøse tradisjoner. Det foregår endringsprosesser innenfor religioner, som er en følge av den kulturelle kontekst i samfunnet for øvrig.

Det er gjennom dette Bergmann (2004) argumenterer for en dynamisk forståelse av både kultur og religion, og at det må forekomme forandring for at disse skal overleve. Er Karpe, gjennom SAS Spektrum, et godt bilde på dette? I den kontekst er de religiøse tradisjoner representert av islam og hinduismen og norsk kultur som har interagert, og kommet ut som noe nytt i den andre enden. For bare få år siden, ville det vært vanskelig å tenke seg at en slik konsert ville vært mulig å gjennomføre. Sanger og sceneshow sterkt preget av kulturer og religioner fra minoritetsbefolkningen møter tradisjonene fra majoritetsbefolkningen, og ender opp i en eneste stor miks av kulturuttrykk, religioner og tradisjoner. Resultatet ble en transkulturell fanskare, noen lett alkoholpåvirket, som synger med til tekster sterkt preget av en religion flere ikke har sine tradisjonelle røtter i. Det er i denne sammenhengen jeg lurer på om dette er noe ungdommene som var til stede er bevisste.

4.5 Contact zone

Begrepet «*contact zone*», som ble lansert av Mary Louise Pratt, er et forsøk på å forklare det sosiale rom der kulturer «*møtes, krasjer og griper om hverandre*» (Pratt, 1991, s. 34). I begrepets opprinnelse var det satt i en sammenheng som omhandlet svært asymmetriske maktforhold, slik som slaveri og kolonier. For dagens Norge, vil ikke dette viser seg i en slik

skala. Likevel gjorde det seg svært gjeldende i Norge for bare få tiår siden. Norges assimileringpolitikk mot urbefolkningen var en ting, men den norske kultur og religion hadde også en forhøyet posisjon satt opp mot religioner og kulturer til personer som innvandret til Norge. Evner vi å legge dimensjonen omkring asymmetriske maktforhold noe til siden, vil dette være et begrepet fange akkurat de fenomener som oppstår der kulturer møtes, bryter og interagerer med hverandre. Det er dette jeg mener konsertene SAS Spektrum blir et utløp for. Spørsmål jeg da sitter igjen med, er om dette er noe ungdommen erfarte på konserten?

Det Pratt (1991) omtaler som «*Contact zone*» sammenfaller med det godt med det Welsch (1999) sier. Welsch understreker at prosessen transkulturalisering ikke har en klar linje til en slutfase der alle har blitt like og har fått den samme kulturen. Dette er en tanke Welsch tar avstand fra. Han argumenterer for at dette er en teori som ikke vil skje i praksis. For selv om individer vil få de samme verktøyene og redskapene til å bygge sin kultur, tradisjon og religion, så vil resultatet fremdeles se svært ulikt ut. Alle i Norge har tilgang til de samme materialene og verktøyene når de skal bygge eller møblere egne hjem. Resultatene derimot, viser at folk slettes ikke ender opp med helt like resultater. Det vil være likheter, men man vil også klart kunne se de ulikheter som eksisterer. Forskjellen ligger i at det ikke vil eksistere tydelige skillelinjer mellom kulturer, slik det gjør i tanken omkring «*single cultures*». Det vil, slik Bergmann (2004) sier, være et møte med både avstand og nærhet. Det vil forekomme overlapping, men også distansering. I sin helhet er det disse begrepene som vil bli mine viktigste verktøy i analyse og drøfting. Det er begrepene «*contact zone*» og transkulturalitet som vil utgjøre spydspissen i mitt teoretiske rammeverk, for å se hvilke tanker og refleksjoner som oppstår hos ungdom i møte med Karpe.

5 Metode

I dette kapitlet vil jeg presentere den kvalitative forskningsmetodikken som er benyttet i denne masteroppgaven. Her vil jeg presentere forskningsdesignet, metodevalget, utvalgsriterier, datainnsamlingsprosedyre og analyse. Og til slutt vil jeg vurdere kvaliteten ved studien.

5.1 Forskningsdesign

Forskningsdesignet som er valgt og brukt i denne masteroppgaven er kvalitativ. Det ble valgt å benytte et kvalitativt forskningsdesign, på bakgrunn av at dette vil gi mulighet til å undersøke en større kompleksitet av fenomenet jeg skal utforske. I tillegg egner det seg godt til å hente frem menneskelige erfaringer på en dyp og detaljert måte (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 78). Denne metoden egner seg best til å besvare min problemstilling omkring hvordan fenomenet Karpe vil kunne påvirke dagens ungdomsgenerasjons kultur- og religionsforståelse.

Valget av dette forskningsdesignet fører prosjektet i en retning mot en fenomenologisk studie, og det er nettopp det fenomenologiske hos ungdommene som ønskes å undersøke. Formålet til denne studien er å forstå hva som erfares av de ungdommene som intervjues, på bakgrunn av deres livsverden (Postholm & Jacobsen, 2018, s.76-77). Jeg ønsker å finne ut av noen av de mange tanker og refleksjoner som kan ha oppstått blant ungdom i etterkant av møtet med religion og kultur gjennom Karpe og SAS Spektrum. Dette mener jeg best lar seg besvare gjennom en kvalitativ studie.

Jeg vil også peke på at det i dette forskningsdesignet er blitt benyttet en hermeneutisk tilnærming. Hermeneutikken kommer til syne gjennom det tolkningsarbeidet som gjøres både hos informanter og meg selv. Tolkninger som gjøres fra informantenes side, er hvordan de opplever det Karpe formidler og det de erfarte under konserten SAS Spektrum. Mitt tolkningsarbeid omhandler å forstå informantenes svar under intervjuet, for så å trekke frem deres tanker og refleksjoner. Gadamer peker på at hermeneutiske prosesser oppstår når mennesket forsøker å forstå den historiske og sosiale verden, den kultur og de tradisjoner den er en del av (Krogh, 2014). Dette er noe informantene utfordres til å gjøre, gjennom refleksjon omkring hva det var de opplevde og erfarte under konserten SAS Spektrum. Samtidig er dette noe jeg gjør i mitt tolkningsarbeid av deres svar, tanker og refleksjoner.

5.2 Metodevalg

Som intervjuform ble det gjennomført semistrukturerte intervjuer, dette åpner for en større mulighet til å gripe de handlinger og tanker informantene bringer frem under intervjuet (Postholm & Jacobsen, 2018, s.121). I forkant av intervjuet fremstilte jeg fire hovedkategorier med noen spørsmål hver. Dette var universelle spørsmål som ble benyttet i alle intervjuer, men veien ble i sin helhet til etter hvert som både informant og jeg forsøkte å analysere og forstå det som ble løftet frem underveis i samtalen.

Under arbeidet med å fremstille en intervjuguide ble det tidlig klart at jeg skulle dele intervjuet opp i fire hovedkategorier. Dette for å få en god oversikt over hva det var som skjedde på konserten, og hvilke erfaringer og refleksjoner som dukket opp hos informantene i møtet med de ulike aspektene av konserten. Kategoriene ble (1) *SAS Spektrum*, (2) *Forholdet til Karpe*, (3) *Religion og kultur i møtet med SAS Spektrum* og (4) *Oppsummering*. Kategoriene skulle fungere som et utgangspunkt for samtale, men med muligheten til å grave dypere i de tematikker og svar som skulle dukke opp underveis (Postholm & Jacobsen, 2018, s.121). Tanken bak å dele inn intervjuguiden i disse kategoriene og akkurat denne rekkefølgen lå i å skape en progresjon i samtalen. Informantene skulle få en myk start og bli kjent med meg som forsker, for så å gradvis spisse tematikken mot den problemstillingen til det forskningen ønsker svar på. Erfaringsmessig førte samtalen til tematikken som var ønskelig tidligere enn antatt, og valget med semistrukturert intervju som metode ga muligheten til å stille dypere spørsmål omkring refleksjoner hos informantene. Den samme intervjuguiden ble brukt både i enkeltintervju og gruppeintervju, naturligvis med tilpasninger i oppfølgingsspørsmål avhengig av hvilke svar og respons utvalget ga.

Min første hovedkategori *1 SAS Spektrum*, som skulle fungere som en kombinasjon av både faktaspørsmål og introduksjonsspørsmål. Et eksempel på et faktaspørsmål fra min intervjuguide er: «*Dro du på konserten med noen, eller alene?*»

Dette spørsmålet stilles for å etablere en relasjon og tillitsforhold til informanten. Spørsmålet er forholdsvis enkelt å besvare, og er ment for å ikke skremme eller provosere informanten. Gjennom relasjonen som bygges opp, kan man spisse spørsmål etterhvert i intervjuet (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 80). Neste spørsmål i hovedkategorien *SAS Spektrum* ble brukt for å nærme seg tematikken som forskes på, og var det vi kaller for et

introduksjonsspørsmål. Spørsmålet var: «*Er det et eller to minner som er sterkere enn de andre?*» Dette spørsmålet ga muligheten til å starte en samtale omkring detaljer som kunne lede intervjuet videre inn mot kulturelle og religiøse aspekter. Oppfølgingsspørsmål kunne da være: «*Hvorfor akkurat dette?*», «*Hva likte du med det?*» eller «*Kan det være en tanke bak dette?*». Dette førte til at informanten orienterte seg mot hovedtematikken for forskningen. Det ble gitt tid til at informanten fikk komme med egne betraktninger og erfaringer omkring tematikken, før spørsmålene i større grad ble spisset.

I hovedkategori 2 *Forhold til Karpe*, befinner vi oss i det som betraktes for å være overgangsspørsmål. Dette er spørsmål som skal skape en sammenheng mellom introduksjonsspørsmål og nøkkelspørsmål. Her skal det gis rom for at informanten kan komme med sine personlige drøftinger og forståelse av virkeligheten (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 80). I min intervjuguide handler dette om i hvilken grad informanten hadde fulgt med på Karpes musikk, hva Karpe driver med utenfor musikk og hva de synes er spennende med Karpe. Jeg ville se om det hadde skjedd en endring i hvorvidt informanten fulgte med på Karpe i større eller mindre grad etter å ha vært til stede på en av konsertene. Et fastsatt spørsmål her var: «*Har du hørt mer eller mindre på Karpe i etterkant av konserten?*» med oppfølgingsspørsmål som: «*Hva kom den økte interessen av?*» Vridningen inn mot hoveddelen spisses i enda større grad ved spørsmålet: «*Hva synes du er mest spennende med Karpe?*» Dette skulle gi informantene rom til å komme med sine personlige erfaringer omkring hva det er som oppleves som mest interessant med Karpe, og med dette skli over i hoveddelen som omhandler hva det er Karpe, som representant for populærkulturen, gjør med tanker og refleksjoner hos ungdommene.

I hovedkategori 3 *Religion og kultur i møtet med SAS Spektrum*, har vi kommet til hoveddelen av intervjuet. Det var her ble det stilt mest oppfølgingsspørsmål og brukt lengst tid. Formålet med spørsmål i denne kategorien er å finne frem til temaer som krever utdypning og viser til refleksjon og drøfting omkring erfaringer informanten har gjort seg underveis og i etterkant av konserten (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 80–81). Eksempler på spørsmål som ble stilt i denne delen er: «*Har du noen tanker omkring hva Karpe ønsker å få til?*» Med oppfølgingsspørsmål som: «*Synes du det karpe forsøker å formidle er viktig? Eventuelt hvorfor?*» Summen av slike spørsmål fører til en dyp og bred forståelse av de tanker og refleksjoner omkring kultur og religion ungdom har fått underveis eller i etterkant av møtet med Karpe og SAS Spektrum. Underveis i intervjuene forsøker jeg å grave dypere i

forklaringer omkring hvordan konteksten spiller inn, hvordan utfordret denne konserten deres syn på kultur og religion og om de ser at det Karpe forsøker å formidle påvirker ungdomsgenerasjonen. Det er også i denne delen noen spørsmålene kan nærme seg det man kaller for kompliserte og sensitive spørsmål (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 81). Dette er spørsmål som omhandler sensitive eller personlige spørsmål. I konteksten av denne avhandlingen omhandlet spørsmål tros- og livssyn. Spørsmålene ble stilt for å kunne avdekke hvilke tanker og refleksjoner som hadde kommet til syne. Spørsmål som da ble stilt var: «*Hva er kultur og religion for deg?*» og «*Har ditt møte med Karpe skapt noen refleksjoner rundt religion og kultur? Har det kommet noen nye tanker?*» Dette er spørsmål som berører informantens personlige tanker og overbevisning, og som kan kreve at det er bygd opp et godt tillitsforhold og relasjon for at det skal kunne fungere. Det er samtidig viktig at dette ikke er spørsmål som avslutter intervjuet, men at informanten får tid til å lande og det avsluttes med følelsesmessige nøytrale spørsmål til slutt.

Hovedkategori 4 *Avslutning*, fører oss over til den delen av intervjuet der både forsker og informant skal lande. I denne delen av intervjuet er det svært viktig at det blir rundet av på en ryddig måte. Dette kan gjøres gjennom at forsker oppdaterer informanten om at det er igjen få spørsmål og at det blir lagt inn tid til avsluttende kommentarer, avklare eventuelle uavklarte spørsmål og sjekke om informanten har noen spørsmål som trenger oppklaring (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 81). Gjennom denne intervjuguiden var spørsmål som det ble lagt opp til her som følger: «*Hvis du skal plukke ut to ting av det vi har prates om, som du synes er viktigst, hva skulle det vært?*» Og «*Er det noen mer du vil legge til eller si?*» Dette var lagt inn for å oppsummere det som var sagt, samtidig som det skulle være en myk avslutning for informanten. Etter endt intervju skulle informant forlate intervjuet med en følelse av at det som var sagt ble behandlet profesjonelt, og at det som ble sagt ble tatt på alvor. Dette var noe jeg opplevde at informanter som deltok i dette forskningsprosjektet opplevde. Jeg tok meg samtidig tid til å prate med informantene etter at intervjuet var avsluttet. Dette for å oppklare eventuelle spørsmål informanten skulle ha, og forsikre de om at det de akkurat hadde delt ville bli tatt hånd om på en profesjonell måte.

5.3 Utvalgskriterier

I utvalgskriterier ble mitt første spørsmål til meg selv hva jeg ønsket å få informasjon om (Postholm & Jacobsen, 2011, s.63-65). Det jeg ønsket informasjon om var hvilke tanker og

refleksjoner som oppsto underveis eller i etterkant av konserter omkring kultur og religion. Dermed var det første utvalgskriteriet satt. De deltagende informanter i forskningsprosjektet måtte ha vært til stede ved en av de ti konsertene som ble gjennomført i Oslo Spektrum sensommeren 2022. Samtidig legger min problemstilling også noen føringer for hvem det er som skal intervjuet. Det jeg ønsker å få besvart er hvilke tanker og refleksjoner som dagens ungdom gjør seg i møtet med Karpe. Men med en ungdomstid som stadig blir lengre (Høeg, 2017, s. 11), var jeg nødt til å lage et utvalgskriterium som omhandlet alder. For å holde det relevant for skolens virksomhet, og den aldersgruppen jeg skal undervise som lærer, ble alderen for de som skulle delta satt til 14-17 år. Til sammen dannet dette grunnlaget for mine utvalgskriterier. Avgjørelsen om det å ikke sette noen kriterier omkring religiøs-, etnisk- eller kulturell bakgrunn ble tatt på grunnlag av at jeg ikke så på dette som relevant for å besvare min problemstilling. For videre forskning kunne det vært av interesse å se på om det finnes noen tendenser i forskjeller av erfaringer og refleksjoner omkring ulike kontekster ungdom er vokst opp med og befinner seg i. Det er da mulig å se på om geografiske, kulturelle eller religiøse ulikheter i ungdommens kontekst fører til ulike refleksjoner og erfaringer. Jeg har likevel besluttet, i tråd med rammeverket til denne avhandlingen, at det ble mest hensiktsfullt å se på ungdomsgenerasjonen som helhet.

Hvorvidt intervjuene ble gjennomført enkeltvis eller i gruppe, var for meg ikke avgjørende. Etter mine vurderinger ble det til at jeg åpnet opp for at informanter selv fikk velge om de ønsket å gjennomføre dette i grupper eller alene. Ved å gjennomføre intervju enkeltvis vil styrkene være at man får forsikret informant om at alt som blir sagt vil anonymiseres, og informant kan med det snakke noe friere enn intervju gjennomført i gruppe. Samtidig vil det å gjennomføre i grupper ofte føre til at informantene i større grad må begrunne og forklare sine synspunkter. Tanker og refleksjoner løftet frem fra en informant, kan føre til en videre diskusjon mellom informantene. Dette kan utdype tematikken i større grad enn intervjuer som gjennomføres enkeltvis. Uansett ser jeg fordeler med begge disse intervjuformene, og de kan begge være med på å styrke mine funn i forskningen. På bakgrunn av dette tok jeg valget om å åpne opp for begge intervjuformene.

5.4 Datainnsamlingsprosedyre

Ved en tidlig fastsatt metode, gjennom kvalitativ tilnærming og semistrukturert intervju, startet min datainnsamlingsprosedyre med en utforming av intervjuguide og samtykkeskjema.

Dette for å få godkjenning fra NSD, slik at fasen med innsamling av informanter og forskningsmateriale kunne starte.

Ved godkjenning fra NSD i starten av januar 2023, begynte arbeidet med å finne informanter. Vervingen av informanter begynte i min egen krets, for så å senere bygge videre gjennom kontakt med ungdom som kjente noen som var til stede under konserten SAS Spektrum. Håpet var at snøballen skulle begynne å rulle og ende opp på et antall med ti informanter, men dette arbeidet viste seg å være vanskeligere enn først antatt. I det mars 2023 var kommet, måtte prosessen med å innhente flere informanter avsluttes. Antall informanter endte med det opp på seks, fire gutter og to jenter. En annen utfordring som skulle melde seg var å finne 14- og 15-åringer som var til stede ved konserten. De mulige informanter som det ble tipset om var alle i alderen 16 eller 17 år. Av de som besvarte min henvendelse og som ønsket å delta i forskningsprosjektet var fire 17-åringer og to 16-åringer. Kontakten ble gjort over SMS, og ved fastsatt avtale ble samtykkeskjema levert hjemme for underskrift av både deltaker og foresatt. For de deltakere som hadde å fylt 18 år siden konserten, gikk vi gjennom samtykkeskjema før oppstart av intervju. I alt var det to av informantene som valgte å gjennomføre intervjuet i gruppe, men de resterende ble gjennomført enkeltvis. Her var det en fordeling der de to informantene som var jenter gjennomførte et gruppeintervju, mens det var guttene som ønsket å gjennomføre det enkeltvis.

Selve intervjuet ble gjennomført der det skulle passe best for informantene. Dette resulterte i at intervjuene ble gjennomført på skoler, bibliotek, hjemme hos informant eller hjemme hos meg selv. Selve intervjuet hadde en varighet fra 40-55 minutter, og ble tatt opp gjennom appen *Diktafon* er knyttet til Nettskjema. Det representative Nettskjema var koblet opp mot *EduCloude*, og ved opplasting ble intervjuet transkribert og lydfil slettet.

5.5 Dataanalyse

Ved valg av fenomenologisk tilnærming vil denne dataanalysen være et forsøk på å beskrive hva det er som viser seg av tanker og refleksjoner hos ungdommen, eller nærmere bestemt hvordan konserten SAS Spektrum fremsto for de ungdommer som var til stede. Det vil i analysen bli utforsket og beskrevet hvordan ungdommen, med deres erfaringer, beskriver møtet med kultur og religion i populærkulturen. Målet med denne forskningen er å forstå eller få en innsikt i livsverdenen til de ungdom som ble intervjuet (Christoffersen & Johannessen,

2012, s. 99), og på bakgrunn av det kunne finne frem til funn rettet mot problemstillingen. Det som blir fortalt i intervjuet, må forstås i den sammenheng som det fortelles i. Med andre ord så er det viktig at delene av intervjuet forstås i sammenheng med helheten, og at helheten forstås i sammenheng med delene. Det å forsøke å forstå hvordan livsverdenene fremstår for informantene i en annen kontekst enn den kontekst den ble fortalt i, vil ikke være av noen nytte. Derfor er det svært viktig å huske gjennom hele analysedelen at informantene representerer konteksten ungdom.

Når forskningsdata er samlet inn gjennom intervju og klargjort til analysering gjennom transkribering, er det første steget å skaffe seg et *helhetsinntrykk og sammenfatning av meningsinnholdet* (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 100). Dette gjøres gjennom å lese over det transkriberte intervjuet i sin helhet. Da med fokus på å danne seg et helhetlig bilde av datamaterialet, gjennom sentrale og interessante tematikker. I dette leddet av analysen handler det ikke om å la seg rive med i en detaljorientert leting, men notere ned de hovedtematikker som kommer til synet i intervjumaterialet. I denne delen vil mest mulig irrelevant informasjon bli luket ut, og arbeidet kan fortsette med mest mulig meningsfullt innhold. I en slik tilnærming til stoffet vil det være naturlig at den første tolkningen vil prege hvordan materialet kan tolkes senere i arbeidet. Likevel, er det viktig at jeg ikke lar denne første tolkningen være fastlåst og bundet gjennom videre arbeid. Senere i analysearbeidet, vil det være tenkelig at tolkninger endrer seg etter hvert som man arbeider mer med forskningsdataen. For meg viste denne delen seg å være av betydning for det videre arbeidet med forskningsdata og teori. Etter første gjennomgang av de transkriberte intervjuene, viste fokuset omkring religion å være mindre enn hva jeg hadde antatt. Jeg vil presiserer at dette fokuset på religion ikke var fraværende i svar fra informantene, men det viste seg i andre former enn hva jeg hadde sett for meg. Slik var denne prosessen med på å prege mitt videre analysearbeid.

For videre arbeid med datamaterie, beveger jeg meg over i *koding, kategorier og begreper*. Enkelt oppsummert omhandler dette arbeidet å skaffe seg en oversikt over de meningsbærende elementene i materie. Det er i denne delen det vil bli skilt ut det som er relevant for å kunne besvare problemstillingen. Dette gjøres gjennom en systematisk gjennomgang av materie og identifisere de elementer som gir kunnskap om de tematikker jeg har festet meg ved. Dette gjøres gjennom *koding*, der det velges ut en eller flere kodeord som skal fortelle hva slags informasjon de ulike tekstelementene gir. Kodingen er et virkemiddel

for å få sammenfattet de elementer av datamaterialet som samsvarer i underkategorier av temaer, spørsmål, hypotese eller begrep. På denne måten vil meningsbærende innhold påvises og organiseres, samtidig som uvesentlig innhold vil fjernes (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 101). Samtidig er det viktig å huske at kodingsarbeidet ikke kan være med på å erstatte en tolkningsprosess, men det kan heller ikke bli sett på som totalt adskilt fra selve tolkingen. Hvilke koder og kategorier jeg valgte å benytte meg av, var avhengig av den forståelse jeg fikk av materialet etter hvert som jeg arbeidet med det.

I arbeidet med å lage koder til forskningsmaterialet, finnes det to måter å skape disse på. Disse to metoder kalles for *induktiv* og *deduktiv* koding (Gleiss & Sæther, 2021, s. 13–14). Den induktive kodingen legger seg nært det datamaterialet som er samlet inn. Kodene lages da ut ifra typiske ord eller uttrykk som kommer frem gjennom intervju av informanter. Forskeren møter da materie med en åpen tilnærming og baserer kodingen på det hen legger merke til. Den andre tilnærmingen til koding er deduktiv koding, her lages kodene med utgangspunkt i en teoretisk tilnærming. Kodene kan da være utformet fra en idé som kommer til syne gjennom tidligere forskningslitteratur. Hvilken av disse to typene av koding som benyttes i et forskningsprosjekt kan variere. Det er også mulig å benytte seg av en kombinasjon av begge disse formene for koding. Kombinasjonen kalles for *abduksjon*, og det er denne jeg har benyttet meg av i mitt analysearbeid. Gjennom min fremstilling av forskningsfunn i *6 Analyse & drøfting – Del 1* og *7 Analyse & drøfting – Del 2* vil det kunne legges merke til denne tilnærmingen. Dette gjøres gjennom overskrifter bestående av sitater fra ungdommen (induktiv), men også teoretiske overskrifter (deduktiv). Selv om det ble benyttet en blanding, er likevel mitt arbeid preget av en induktiv tilnærming. Dette for å beholde de tanker og refleksjoner hos ungdommen så nært sin originale form som mulig. På denne måten vil det induktive belyse hvilke tanker og refleksjoner ungdommene fremmer, og det deduktive vil i større grad belyse hva disse tankene er et utløp for.

Steg nummer tre i arbeidet med dataanalysen vil omhandle *kondensering*. Kondensering omhandler det å abstrahere det meningsinnhold som kommer til syne gjennom utarbeidingen av koder. Forskeren vil da ved hjelp av systematisering fra kodene skrive sammen de forskjellige tanker, sitater og drøftinger fra de ulike informantene som sammenfaller med hverandre. Selve kondenseringen vil føre til en mer fortettet tekst enn ved kun å orientere seg etter koder. Det vil da etableres kategorier som er mer abstrakte enn det som var de opprinnelige kodene (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 104). Det er under dette arbeidet

forskeren vil velge ut de sitater som skal illustrere meninger og tanker informantene forteller i intervjuet. Dette steget ble for meg innlemmet i selve oppgaveskrivingen, og ikke gjennomført som en frittstående prosess. Ved å bruke sitater fra ungdommene som overskrifter for ulike teoretiske aspekter, ble kondenseringen av ulike kodene en naturlig del av selve skriveprosessen. Slik kommer også det meningsbærende materialet rundt hva ungdommene tenker og reflekterer tydelig frem.

Det siste steget i dataanalysen er *Sammenfatning*. I denne delen lager jeg nye begreper og beskrivelser på grunnlag av det materialet jeg sitter igjen med. Det er også i denne delen av analysen det blir gjort en kvalitetssjekk på det analyserte materialet som jeg sitter igjen med. Dette gjøres ved at det foretas en sammenligning om den sammenfattende beskrivelsen, står i tråd med det inntrykket som kommer frem av det opprinnelige materialet som eksisterte før arbeidet med kodingen begynte. Dette vil gjennomføres for å se om det er benyttet riktige koder, eller om noe har gått galt i arbeidet med kondenseringen. Slik vil det bli gjort en kvalitetssjekk på materialet som blir analysert, samtidig som det gis rom til at eventuell ny kunnskap kan være med på å forbedre de koder og kategorier jeg lagde til å begynne med. Hensikten med denne gjennomgangen er å evne å se de sammenhenger i materiale som ikke er synlige ved første øyekast (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 105). I mitt arbeid kommer dette til uttrykk gjennom å finne sammenhenger mellom de begreper som ungdommene bruker, og de begreper som er å finne i min utvalgte teori. For å komme frem til denne koblingen etablerte jeg hovedoverskrifter preget av teori i kapittel 7 *Analyse og drøfting – Del 2*, samtidig som jeg «oversatte» ungdommenes språk til teori i underoverskrifter og tekst. Gjennom et slikt oppsett mener jeg sammenhenger i tanker og refleksjoner hos ungdommene kommer tydelig frem, samt hvordan de snakker om ulike teoretiske aspekter.

I arbeidet med dataanalyse finnes det en rekke ulike fremgangsmåter som kan føre til gode resultater. Bakgrunnen for å velge en slik tilnærming i denne avhandlingen kommer som en følge av å sikre en nøye gjennomgang og kvalitetssjekk av arbeidet med forskningsmaterialet samlet inn gjennom intervjuene. Ved å følge disse trinn vil jeg kunne gå god for at funn fra forskning er gjennomgått på en systematisk måte, og kan dokumentere hvordan funn ble gjort gjennom tolkning av materialet som er til rådighet (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 105).

5.6 Vurdering av studien

Min oppgave omhandler forskning på feltet ungdom og populærkultur. Som nevnt tidligere har jeg benyttet meg av en kvalitativ undersøkelse med semistrukturert intervju som metode. Intervjuene ble gjennomført med ungdom i alderen 16-18 år. Samtidig berører forskningen sensitiv informasjon som tros- og livssynsoverbevisning, og den dataen som samles inn kategoriseres da i sortdata eller sensitive opplysninger. Tematikken som forskes på, stiller med det store krav til etiske overveielser tilknyttet prosjektet.

I forskningsprosjekter der det skal samles inn og behandles personopplysninger, ligger det ofte til grunn et krav om at prosjektet er nødt til å ha gjennomgått en godkjenning fra *Norsk senter for forskningsdata (NSD)* før prosjektet gjennomføres. I et forskningsprosjekt der datamaterialet som samles inn er sensitiv informasjon, slik som i dette forskningsprosjektet, vil det være avgjørende med en godkjenning fra NSD. Denne godkjenningen vil være en viktig kvalitetssikring for at prosjektet følger de rette prosedyrer for håndtering av personopplysninger, og at personvernet blir ivaretatt på en tilfredsstillende måte.

Godkjenning fra NSD måtte i dette prosjektet oppnås på bakgrunn av at det behandler personopplysninger, og at opplysningene ble lagret elektronisk. Personopplysninger som behandles er alminnelige opplysninger og særlig av kategorier om religion. Når opplysningene er lagret elektronisk, er det viktig at man forsikrer seg om at de tjenester som benyttes er godt egnet. Elektroniske virkemidler som benyttes er EduCloud, nettskjema og diktafon. Ved å bruke disse maskinverne ble godkjenning fra NSD oppnådd, og prosjektet kunne påbegynnes.

Gjennom at dette er et prosjekt hvor det intervjues ungdom som ikke er myndig, krever det samtykke av foreldre/foresatte. Dette ble gjort gjennom at samtykkeskjema ble levert hjemme hos informant. Foresatte og informant fikk da mulighet til å lese igjennom og finne ut av hva undersøkelsen omhandler, hvordan opplysninger lagres, hvor lenge data lagres og hvordan jeg arbeider med informasjonen. Informanten overleverte samtykkeskjema ferdig underskrevet før intervju startet.

For de ungdommene som hadde rukket å fylle 18 år, ble samtykkeskjema gjennomgått før intervjuet startet. Slik fikk jeg fortalt det nødvendige, og informant fikk stilt spørsmål omkring det som eventuelt skulle være uopplært.

For videre å belyse hvilke hensyn jeg tar og tenker igjennom, velger jeg å benytte meg av de retningslinjer som er vedtatt av den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora. Retningslinjene oppsummeres i tre typer hensyn forskere må tenke igjennom i sitt forskningsarbeid. Dette er (1) Informantenes rett til selvbestemmelse og autonomi, (2) Forskerens plikt til å respektere informantens privatliv og (3) forskerens ansvar for å unngå skade (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 41). Når det kommer til den første retningslinjen, *informantens rett til selvbestemmelse og autonomi*. Omhandler dette at de som blir spurt om å delta, den som deltar eller den som har deltatt tidligere skal kunne bestemme over sin egen deltakelse. I dette ligger det at den som deltar skal være tydelig orientert omkring hva prosjekter er og går ut på, og på bakgrunn av dette gi et tydelig samtykke for deltakelse. Deltakeren skal samtidig kunne trekke seg fra prosjektet på hvilket som helst tidspunkt, uten at dette skal føre til noen form for ubehag eller negative konsekvenser. Det skal heller ikke være nødvendig å gi noen begrunnelse for hvorfor man ønsker å trekke seg (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 41). Dette ble sikret gjennom at deltaker ble informert muntlig om dette i forkant av hvert intervju, samt at det ble skrevet under på samtykkeskjema både fra foresatte, informant og meg selv. Dette for å sikre en forpliktende avtale hos begge parter. Informant og jeg fikk med hvert vårt eksemplar av samtykkeskjema etter underskrift.

Ved retningslinje nummer to, *forskerens plikt til å respektere informantens privatliv*, finner vi kravet om at enhver person har rett til sitt eget privatliv. Det omhandler da informantens rettigheter til å bestemme hvem som slippes inn i sitt liv, så vel som hvilken informasjon som deles med andre. Deltakeren i forskningsprosjektet skal også kunne forsikre seg om at den informasjon som blir delt under undersøkelsen, ikke blir brukt på en måte der det medfører at informanten kan identifiseres av andre (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 41–42). Under denne retningslinjen finner vi taushetsplikten. Informasjon skal kun benyttes til prosjektets formål, og den som deltar skal kunne delta i forvisning om at det som fortelles ikke på noen tidspunkt kommer ut og kan tilbakeføres til dem. Dette omhandler at informanten skal være sikret anonymitet. Dette er noe jeg har tatt på alvor i mitt prosjekt, og lagt til rette for at det ikke er blitt delt noe informasjon som kan spores tilbake til informantene. Samtidig kan ikke jeg ta høyde for hva det er informanten selv deler, og det vil være tenkelig at de selv har fortalt andre om deres deltakelse i dette prosjektet. Jeg vil med det si at retningslinje to er godt ivaretatt av meg, men med et forbehold omkring det som ligger utenfor min makt.

I den siste retningslinjen, forskerens ansvar for å unngå skade, finner vi en påminnelse om hvilket ansvar som hviler på forskeren i en forskningsprosess. Det er viktig at forskeren har et bevist forhold til de spørsmål som stilles i en intervjusituasjon, slik at man unngår å stille spørsmål som kan være belastende for deltaker (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 42). I et intervju som berører tematikker om den enkeltes religiøse overbevisning, etnisitet og kulturelle opphav, kan det tenkes at det er mulig å berøre følsomme eller sårende områder for informanten. Det er derfor viktig å ha et bevisst forhold til hvilke spørsmål som kan være vanskelig å besvare, samt å la informantene styre hva det er som blir pratet om. Ønsker ikke informanten å besvare enkelte spørsmål, er dette helt greit og intervjuet fortsetter uten å feste seg noe ved akkurat dette. Etter mine erfaringer ble ikke dette noe problem i mitt forskningsarbeid. Dette kan være en følge av at jeg var svært forsiktig med å presse intervjuet inn i retningen av religion, etnisk eller kulturell bakgrunn. Dette var tematikker vi først bevegde oss over i etter hvert som svar fra informantene tillot dette gjennom oppfølgingsspørsmål. Samtidig kunne det også virke som at informantene selv var svært forsiktige når de ordla seg omkring denne tematikken. Jeg tolket deres passive tilnærming som et utløp for deres frykt for å svare belastende eller støtende mot andre.

5.7 Overførbarhet

Selv om det finnes mange fordeler ved å benytte seg av kvalitativt semistrukturert intervju, er det viktig å være klar over at det også finnes svakheter ved denne metoden. En av svakhetene er spørsmålet om overførbarhet. Hvordan kan andre benytte seg av de funn som er gjort i min forskning med tanke på at jeg kun har 6 informanter? Altså, hvorfor er denne studien relevant for andre? Å argumentere for at de funn som blir gjort kan bli brukt som allmenngjeldende for en hel ungdomsgenerasjon, lar seg ikke gjøre. Funn gjort ved denne metoden forteller oss først og fremst om tanker og refleksjoner til enkelte ungdom som var til stede på konserten og som jeg intervjuet. Men jeg vil likevel hevde at mitt bidrag til forskningsfeltet omkring ungdom, religion og kultur bør bli tatt på alvor. Dette på bakgrunn av at det forteller om noen av de tanker og refleksjoner som oppstår hos ungdommen omkring kultur og religion i møtet med populærkulturen. Som nevnt vil det være lite sannsynlig at de tanker og refleksjoner mine seks informanter fremmer, vil kunne være generaliserende for en hel ungdomsgenerasjon. Likevel finner jeg et samsvar hos disse informantene, som gjør det betimelig å tenke seg at det er flere enn de som deler disse tankene. Dette forskningsprosjektet

tar tempen på dagens ungdomsgenerasjon, og den kontekst som eksisterer i dag. Både ungdoms- og populærkultur fornyer seg selv raskt, og det kan derfor være av nytte for andre å se på funn gjort i denne forskningen. Dette for å danne et grunnlag for noen av de tanker og refleksjoner som opptar dagens ungdomsgenerasjon i møtet med religion og kultur i populærkulturen.

5.8 Relasjon til informanter og min posisjonaltet

Det er også viktig å være klar over at de spørsmål som ble stilt, kan ha vært med på å påvirke de svarene som ble gitt. Dette kan skje som en følge av flere ulike drivkrefter, blant annet at spørsmålene ikke gir informanten mulighet til å besvare slik hen ønsker eller at informant ønsker å svare på en måte som hen opplever som tilfredsstillende for meg. For at dette skal kunne unngås, er det viktig at jeg oppretter en relasjon som oppleves som trygg og tillitsfull. Denne relasjonen var noe jeg opplevde ble skapt i mine intervjuer, samtidig som man ikke har noen garanti for at det ble opprettet. Inntrykket jeg sitter igjen med er at informantene våget å si ifra når de skulle være uenige med påstander som jeg kom med og at de svarte dypt og utfyllende. Ved at informanter er innhentet fra mitt eget bekjentskap, vil relasjonen starte på et annet sted enn ved at intervjusetting er det første møtet. Etter mine opplevelser førte dette ikke til et ønske om å svare «riktig» for informanten, men snarere til at informanter våget å komme med sine egne meninger og varsle fra når jeg hadde tolket svar på en annen måte enn det som var intensjonen.

Angående posisjonaltet, vil jeg påpeke risikoen for å gjennomføre forskning, der man kan bli sittende igjen å analysere tanker man selv har sådd. Informantene kan ha besvart slik de tror at det er ønskelig at de skal svare, og de tanker, meninger og erfaringer de selv har, har ikke kommet til syne godt nok. I denne sammenheng vil jeg vise til en situasjon der jeg kan ha påvirket intervjusituasjonen og dermed funnene.

Under overskrift 9.3.2 «*Dette var målet vårt, dette skal vi greie, og det greide dem jo*» presenterer jeg en samtale mellom meg og informanten *Jens*. I denne samtalen ønsker jeg å finne ut om det eksisterer noen tanker eller refleksjoner hos *Jens* omkring hva som er budskapet i albumet *Omar sheriff*. *Jens* sine svar viser at dette ikke er noe han har tenkt eller reflektert over før, og det kan tenkes at det er jeg som dytter i gang de tanker og refleksjoner han senere viser. Mine spørsmål og svar til *Jens*, i denne samtalen, kan han tolke i retning av

at det eksisterer et budskap som han bør ha reflektert rundt i albumet *Omar Sheriff*. Spørsmålet som da må stilles omkring min posisjonaltet er om jeg åpnet dørene for de tanker og refleksjoner han fremmer, eller om jeg dyttet han inn disse dørene og la ord i munnen hans. Jeg evner klart å se at jeg i denne sammenhengen kan ha påvirket *Jens* sine svar, og med det også funnet. Samtidig vil jeg argumentere for at dersom jeg ikke hadde presset like hard, ville heller ikke de tanker og refleksjoner *Jens* fremmer kommet til syne. Det kan være at nettopp denne dytten startet disse tanker og refleksjoner hos *Jens*. Slik kan det også være en fordel at jeg dyttet noe hardt. Det er akkurat denne mekanismen som semistrukturert intervju legger opp. Ved å være deltakende i samtalen, vil det være en risiko for at jeg påvirker de svar informantene kommer med (Postholm & Jacobsen, 2011, s. 79). Jeg kommer ikke inn i samtalen som objektiv, men vil alltid være dere som et subjekt, både verbalt og nonverbalt. Jeg vil kunne påvirke de svar informantene fremmer. Lignende situasjoner oppsto også under andre intervjuer enn bare under samtalen med *Jens*. Som forsker ønsket jeg å finne alle de tanker og refleksjoner som kunne ligge hos ungdommen. Derfor kan det tenkes at jeg i enkelte situasjoner, også i andre intervjuer, stilte spørsmål som dyttet i gang tanker og refleksjoner. Jeg plasserte ikke tanker og refleksjoner hos informantene, men stilte heller spørsmål som satte i gang disse tankene og refleksjonene.

6 Analyse og drøfting – del 1

I dette kapittelet skal jeg legge frem resultatene av min analyse av det empiriske materialet innhentet fra intervjuet. I alt ble det gjennomført fem intervjuer, med seks informanter. I Del 1 vil jeg presentere alle informantene med hvert sitt underkapittel, for så å senere hente ut sitater i fellesskap. Underkapittel 6.1 «Den religionsbiten er ikke så veldig fet for meg», er en aktualisering av hvordan materialet kom til syne for meg første gang, og hvilke tanker og refleksjoner som ligger skjult i materie og som kommer til overflaten gjennom en nøye analysejobb. Alle informantene vil her bli presentert under et fiktivt navn. Jeg trekker også frem noen funn som er gjort i hvert enkelt intervju.

I kapittel 7 *Analyse og drøfting – Del 2* vil jeg bevege meg over i en mer teoretisk tilnærming. Det som fremstilles vil fremdeles være svært empiririkt, men delt inn i to overskrifter godt forankret i teori.

Kapittel 7.1 *SAS Spektrum som «Contact zone»* vil bygge på Mary Louise Pratt (1991) sitt begrep. Her vil Karpes konsert SAS Spektrum bli sett på en *contact zone*, eller på norsk det vi kan kalle for en kontaktsone. Her vil kulturer møtes, krasje og gripe om hverandre i et sosialt rom som har oppstått (Pratt, 1991, s. 34). Kapittelet deler seg så inn i to underoverskrifter, der den ene tar for seg transkulturalitet, mens den andre tar for seg transreligion.

I kapittel 7.2 *Medialisert kultur* ønsker jeg å omformulere Knut Lundby sitt begrep «*medialisert religion*» (Lundby, 2021), slik at det vender seg inn mot det kulturelle fremfor det religiøse. Kultur og religion er to begreper som er tett knyttet opp mot hverandre av natur, og nærmest umulig å skille. Likevel ønsker jeg en større vektlegging av det kulturelle, og har derfor forsøkt en modifisering av Lundby sitt begrep «*medialisert religion*» for å finne noe som er like dekkende for det Karpe gjør med kultur.

6.1 «Den religionsbiten er ikke så veldig fet for meg»

Gjennom mitt arbeid med å forsøke å forstå hvilke tanker og refleksjoner som har oppstått hos ungdom i møte med religion og kultur representert av Karpe, har jeg møtt flere sitater som står i tråd med denne overskriften. I overskriften finner vi et svar fra informanten *Adrian*. Dette svaret kommer frem under en samtale om hva det er han synes er kult med Karpe. Jeg spør om religion og kultur er aspekter han har tenkt at eksisterer i musikken deres, og det er

da sitatet som preger overskriften kommer. *Adrian* er 17 år, og ytrer tydelig en tanke om at religion ikke er så kult. Dette er tendenser som vi kan kjenne igjen hos majoriteten av ungdommer fra tidligere undersøkelser. Tallene for tidligere gjennomførte kvantitative undersøkelser viser tydelig at ungdom fra majoritetskulturen, og som ofte kan plasseres inn i en kristen kulturarv, ikke ser viktigheten av å ha religion i hverdagen sin (Skeie & Lippe, 2009). I alt er det ca. kun 1 av 10 fra majoritetskulturen som svarer at religion er en viktig del av hverdagen, men til gjengjeld er det omkring 2 av 3 med minoritetsbakgrunn som svarer at det er en viktig del av hverdagen. Gjennom sekulariseringsprosesser de siste årene vil det være naturlig å anta at disse tallene har sunket noe lavere frem til i dag (Repstad, 2020, s.35).

Ved første øyekast kan det se ut til at tankegangen man finner hos *Adrian* er gjennomgående i mitt forskningsmateriale. Dette er da sitater som kan vise til at de kulturelle og religiøse aspektene, som kom til syne under SAS Spektrum, kan bli overfladiske for ungdommen. De lar seg ikke feste ved de religiøse aspektene, det er bare noe som fremføres på scenen uten at de bryr seg noe om det. For meg kan det se ut som at ungdommen blir en passiv konsument av populærkultur, ved at de ikke reflekterer eller tenker over det som befinner seg i den. Dette er også noe ungdommene selv peker på gjennom sine svar i intervjuer. Ved spørsmål om hvorfor så mange ungdom valgte å dra på konserten og hva deres egen motivasjon var, gis det ofte svar som kan tolkes i retning mot at det å gi de religiøse og kulturelle aspektene en dypere mening, ikke vil være fruktbart. Det kan virke som at det ikke er de religiøse aspektene som er medbrakt inn i populærkulturen som fanger interessen til ungdommene. Likevel vil en nærmere analyse av forskningsdata avdekke noe annet og gi et langt mer nyansert bilde.

6.1.1 Stian, 16 år

«*Stian*» som jeg har valgt å kalle han, er en gutt på 16 år som var på konserten sammen med sin far, søstre og svigerbror. *Stian* har hatt en interesse for Karpe over en lengre periode, og da han fikk rede på konsertene i Spektrum gjennom at Karpe gjestet *Lindmo* på NRK, var han tidlig ute med å ønske seg billetter til SAS Spektrum. Sensommeren 2022 åpnet landet endelig igjen, og det var duket for fest i Oslo spektrum.

Gjennom samtalen som ble gjennomført med *Stian*, finner vi også her eksempler på at informantene ytrer at det å fokusere for mye på tanker og refleksjoner som kan ha oppstått underveis eller i etterkant av konserten, kan være overfladisk å forske på. Dette kommer

tydelig frem når *Stian* besvarer et spørsmål om hvorfor han tror det var så mange ungdommer som valgte å dra på konserten.

«Nei, det var litt også det litt, som slo meg da. At folk, kommer dit. Ja, jeg tenker liksom litt at det er sannsynligvis mange som bare har kommet, også dratt, og så latt tankene. Ikke tenkt så mye igjennom hva de faktisk har vært vitne til da. Men litt sånn, egentlig ikke at de helt bryr seg.»

Slik jeg oppfatter dette svaret til *Stian*, er dette et svar som for meg fremstår som selvmotsigende. Ved å kun kaste et raskt blikk over det, vil man kunne argumenter for at det som fortelles om her, er en ungdomsgenerasjon som ikke lar seg tankemessig engasjere i møte med Karpe og konserten SAS Spektrum. Slik *Stian* opplever ungdommen, ender de bare opp med å bli en passiv brikke i det populærkulturelle fenomenet SAS Spektrum. Likevel ligger det noe spennende i sitatet, om man bare tar en nærmere titt. For slik *Stian* svarer, ligger det til grunn at det er noe som er verdt å reflektere og tenke over i sammenheng med konserten. Og etter min mening kan det virke som at *Stian* er smått oppspilt over at, slik han opplever det, ikke flere av de som var til stede reflekterte over den opplevelsen de var en del av. For *Stian* kan det virke som det eksisterer noe dypere omkring konserten som helhet. Dette er noe som kommer enda tydeligere frem utover i samtalen med *Stian*.

«Det var, du kom på konserten, nøy øyeblikket, masse kule inntrykk, dro hjem, tenker på det. Sikkert ikke dagen etter, eller uka etter, men sånn måneder kommer det sakte men sikkert tanker om hvordan. Nei, alt. Kulturer og, relasjoner og, tenker liksom, hva ligger bak sangene? Og, nei, sånn da. Dansene, for det var mye i dansen og da.»

Kanskje er det nettopp denne refleksjonen og tankevirksomheten *Stian* mener de andre ungdommene ikke har gjennomført. Samtidig er han tydelig på at den opplevelsen han selv hadde på konserten utløste refleksjon og tankevirksomhet i ettertid. Dette svaret fra *Stian* forteller meg at det er mulig å finne refleksjoner og tanker om kultur hos ungdom. I dette svaret får vi samtidig en pekepinn på hvilke tanker og refleksjoner som kan ha oppstått hos ungdom, da *Stian* selv allerede her leder samtalen inn mot kulturer. Dette eksemplet på et svar kom som en følge av at spørsmålet «Hva tror du Karpe ønsker å formidle?», ble stilt. *Stian* starter da på en drøftelsesprosess og ender opp med at han mener det ligger noe mer bak selve

konserten og musikken til Karpe, slik jeg tolker hans svar. For slik han selv påpeker under intervjuet: «*Det er jo musikk, men det er også, det er jo også noe mer liksom.*»

Stian forteller meg med disse sitatene at det å utforske dette videre hadde noe for seg. Fenomenet Karpe og SAS Spektrum vil kunne være med å starte tanker om religion og kultur hos de som var til stede. Samtidig er *Stian* bare én som ytrer sine tanker og refleksjoner, og jeg vil derfor presentere andre informanter som også viser til noe av det samme.

6.1.2 Pernille og Lisa, 17 år.

Dette er det eneste intervjuet som ble gjennomført som et gruppeintervju. Det er to jenter som kjenner hverandre godt, og de ønsket derfor å gjennomføre intervjuet i fellesskap.

Gruppeintervjuet ble til en god og rik samtale, og de viste noe større refleksjon, da jeg også fikk bevitne hvordan ungdom kan utfordre og utdype hverandre. *Pernille* og *Lisa* reiste ikke på konserten sammen, *Pernille* reiste sammen med to andre venninner og *Lisa* dro med sin søster og svigerbror. De var begge 17 år da konserten ble holdt, men *Lisa* hadde fylt 18 år før intervjuet ble gjennomført. Gjennom intervjuet kom det frem at de to har ulike bakgrunner. *Lisa* identifiserer seg tydelig med minoritetsbefolkningen, noe som har med at hennes foreldre har innvandrerbakgrunn. *Pernille* har sin herkomst fra Norge.

Både *Pernille* og *Lisa* forteller at de har en interesse for Karpe, men allerede ved første spørsmål skiller de seg noe fra hverandre. På spørsmål omkring hva som var motivasjonen for å dra på konserten, kommer de raskt inn på at de var redde for at det kunne være siste sjanse for å se Karpe holde konserter. *Lisa* forklarer videre hvordan det er hennes søster og søsterens ektemann som har vekket hennes interesse, og tok henne med på konserten:

«De viste med Karpe, og bare sånn. Tekstene er kjempekule, de har jo et budskap. Og da begynte også jeg å like Karpe ganske godt. Og ble med på å prøve å tolke tekstene deres. Og da var det bare sånn. Spektrum, vi må dra dit. En stor konsert, og kanskje er det den siste.»

Lisa bekrefter allerede her at hun har de samme tankene omkring Karpe som *Stian*. Samtidig som hun motbeviser hans påstand om at de fleste ungdom ikke reflekterte noe særlig over hva de hadde opplevd og hadde vært vitne til. *Lisa* bekrefter for seg selv, og *Pernille*, at det eksisterer et budskap i det Karpe forteller gjennom sin musikk. Gjennom å benytte seg av

ordet *budskap*, forteller *Lisa* at det ligger en idé eller en melding i tekstene som *Karpe* ønsker at mottaker eller lytter skal få med seg. Det er mulig at valg av ordet *budskap* bare er tilfeldig, men slik jeg tolker dette sitatet i sin helhet av intervjuet er det akkurat dette *Lisa* mener. Hun forteller oss at hun tidligere har hatt interesse av å forsøke å reflektere, drøfte eller tenke seg frem til hvilke budskap de ønsker å formidle. Dette er en tanke som skiller seg fra den *Pernille* gikk inn med i møte med SAS Spektrum. *Pernille* svarer det samme spørsmålet, i etterkant av at *Lisa* har svart, på denne måten:

«For meg var det liksom ikke det at det var siste sjanse. For jeg visste ikke at det var den siste konserten. Men det var opplevelsen egentlig, med venner og. Det er ikke noe som er noe dypere enn det på en måte.»

Dette viser til en helt annen innfallsvinkel enn den vi ser hos *Lisa*. Slik jeg tolker det, handler dette i større grad om å oppleve fenomenet SAS Spektrum og *Karpe*. På bakgrunn av dette, kan det virke som at det å se etter en dypere mening bak det som fremføres og presenteres vil være overfladisk for *Pernille*. Hos *Pernille* omhandler det å dra på konserten et ønske om å finne på noe morsomt og kult med gode venninner, fremfor en tanke om å dra dit for å bevitne hva *Karpe* skulle ønske å formidle av ulike budskap. Dette er også en tanke jeg får bekreftet gjennom oppfølgingsspørsmål:

Meg: *Noe som er fett å finne på med de du liker å henge med?*

Pernille: *Med venner ja. Også hører vi jo en del på musikken, mye fordi melodiene er kule, ikke så mye tekst kanskje.*

Slik bekrefter *Pernille* min tanke om at hun er der fordi *Karpe* og SAS Spektrum er noe kult som eksisterer i ungdoms- og populærkulturen. Likevel forteller det ikke hele bildet omkring *Pernilles* tankevirkosomhet underveis og kanskje spesielt i etterkant av konserten. Gjennom samtalen, både ved spørsmål fra meg og ved diskusjoner mellom *Pernille* og *Lisa*, kommer det frem drøftinger og refleksjoner på et dypere plan enn kun det overfladiske.

Pernille: *Ja. De lagde virkelig en sånn fortelling på en måte. Det var liksom ikke bare en konsert. Det var liksom sånn.. en reise på en måte.*

Lisa: *Ja, egentlig, ja.*

Pernille: *Det ga skikkelig inntrykk.*

Slik jeg tolker dette, forteller *Pernille* her at det hun opplevde på konserten ga noe dypere enn hva hun hadde forventet. Hun lot seg følelsmessig engasjere i det som ble vist, sagt og sunget. Disse inntrykkene ble senere i samtalen grunnlag for felles refleksjon og drøfting. Sammen forsøkte de å sette ord på og forstå hva det var de var vitne til. Det vokste frem en interesse av å forstå hva de ulike kulturelle aspektene hadde av betydning.

Pernille: Hvorfor kledde de seg i hvitt på KENYA?

Lisa: Ja. Det lurer jeg også på. Men jeg synes, var sånn, han kommer til å komme med blomster. Også kom han opp i hvitt, og blomster. Og jeg bare var sånn. Men det første jeg tenkte på, var sånn. I hindu, du vet når noen dør. Så har du på noe hvitt. Gjør de ikke?

Pernille: Jo.

Lisa: Det er noe sånt. Det husker jeg. Også begynner de å synge sånn; "Når jeg dør, har jeg gitt de en good run for penga". Da sier jeg sånn, det må være noe med Chirag. Vent da, Magdi, nei Chirag. Det var sånn, det må ha noe med det. Noe med han, for han synger jo mye i den sangen. Og da tenkte jeg først veldig mye på hans religion også, egentlig.

Pernille: Det er jo sånn, hvitt det symboliserer jo liksom, fred på en måte. Så jeg vet ikke om det kanskje har noe med det å gjøre. Men jeg vet ikke hva den røde rosen kommer av..?

Lisa: JA, nei ikke jeg heller. Det husker jeg ikke. Men det er, vi drev å tenkte på det. Jeg var bare sånn, det kommer til å komme en rose og så kom han med en bukett.

Pernille: Ja, de hadde jo sånn. Hva heter det? Rose.... blomsterflak. Som de brukte som konfetti liksom.

Lisa: Mhmmm. Det husker jeg.

Gjennom slike samtaler fikk både *Pernille* og *Lisa* vist frem sine tanker og refleksjoner. Selv om motivasjonen for å dra på konserten var ulik, ender de begge opp i en samtale omkring hvilke religiøse og kulturelle aspekter som har vært med på å prege konserten. Ikke bare forsøker de å plassere de ulike aspektene i ulike religioner og kulturer, men de tar også refleksjonen et steg videre. De forsøker å forstå hvorfor Karpe kler seg, eller handler som de gjør, på bakgrunn av den kontekst de henter kulturelle og religiøse aspekter fra. Gjennom en nøye analysejobb med materialet legger jeg merke til at slike refleksjoner dukker opp hos

informantene. For selv om *Pernille* tidlig adresserer en tanke om at hun var på SAS Spektrum for å nyte en konsert i samvær med sine venninner, ender også hun opp i en diskusjon rundt religion og kultur. Ikke bare ender hun opp med å være delaktig med sine tanker og refleksjoner, men det er også hun selv som stiller spørsmålet som fører til diskusjonen. Nok en gang forteller dette meg at det å stille spørsmål om hvilke tanker rundt kultur og religion som kommer til uttrykk hos ungdom etter opplevelsen SAS Spektrum, er meningsfullt. Det er tydelig at ungdommene som var til stede reflekterer rundt dette selv.

6.1.3 Jens 16, år

Jens er 16 år, og var også 16 år når konserten ble gjennomført. På konserten var han der sammen med sin kjæreste, storebror, hans storebror sin kjæreste og søsteren hennes. *Jens* har vært på en konsert med Karpe tidligere, men da som 11-åring. Han ønsket derfor å få med seg en konsert til, og så på SAS Spektrum som en gylden mulighet til nettopp det. Tidligere har han hørt mye på Karpe, og interessen for deres musikk har lenge vært til stede. Han omtaler Karpe som kult, og det kan virke som om motivasjonen for å dra på konserten kommer som en følge av at det er noe spennende som skjer i populærkulturen. Ved et spørsmål omkring det er status å høre på Karpe eller ikke, svarer *Jens* følgende: «*Akkurat i min vennegjeng er jeg uenig, men om det blir sånn i Norge så er jeg enig.*» Han bekrefter med det at Karpe er et fenomen som det er kult å høre på blant ungdom, samtidig som han forteller at det ikke gjør seg gjeldende for alle.

Også hos *Jens* finner vi eksempler på at det ved første øyekast kan se ut som det er lite fokus på de religiøse og kulturelle aspektene. Ved spørsmål om det er et eller to minner som han husker bedre enn alt annet fra konserten, begynner han å fortelle om da Chirag og Magdi kom opp på scenen for å starte konserten.

«Jo, de kom opp en sånn. De kom opp fra gulvet tror jeg. Hvis jeg husker riktig. Det var sånn på toppen av den pyramiden var det en sånn greie som gikk opp og ned. Så tror jeg de kom opp fra gulvet, da den. Nei, først så sto de å klemte sånn, også gikk de i sirkler tror jeg. Samtidig som at den greia kom opp. Fordi den, den boksen hadde gått opp, så var det en sånn firkant de sto på, som også gikk opp fra gulvet. Så, første tror jeg vi bare så pyramiden, også så vi at de kom opp da. Også begynte de å synge etter hvert.»

Dette forteller han uten å gå dypere inn på tanker eller refleksjoner som har oppstått i etterkant av opplevelsen. Slik jeg tolker *Jens*, er han en passiv mottaker som kun observerer det som skjer på scenen. Likevel ligger refleksjonene latente. Som oppfølgingsspørsmål utfordrer jeg *Jens* rundt hvordan Chirag og Magdi sto og klemte hverandre da de kom på scenen, slik de også gjør på albumcoveret til Omar Sheriff.

Meg: Fordi da står de som de sto på det albumcoveret da?

Jens: Ja.

Meg: Har du reflektert litt rundt albumcoveret da?

Jens: Ehhh, nei, egentlig ikke.

Meg: Ikke? Hvis du forsøker å gjøre det nå da? Nå starter testingen på mange måter. Hvis du prøver å reflektere rundt det albumcoveret?

Jens: Kanskje at de står å klemmer da, og at det kan være noe sånn. Det liksom skal vise noe, at kulturelle.. kulturelle... at liksom flere kulturer går sammen da. Eller noe sånn. Fordi det er jo litt forskjellige kulturelle bakgrunner.

På denne måten ser man hvordan en overfladisk beskrivelse av hva som skjedde på konserten kan bli til refleksjon omkring hvorfor de valgte å komme opp på scenen i en omfavnelse av hverandre. Her var det mine spørsmål som startet disse refleksjonene og tankene, og det er mulig at de ikke hadde kommet til syne dersom jeg ikke hadde utfordret han rundt dette. Samtidig evner *Jens* å se koblingen mellom kultur og religion. Dette forteller han om når jeg som neste spørsmål spør om hvilke kulturelle bakgrunner de har.

«Han Magdi er vel Muslim, og jeg tror han Chirag er Hindu. Det er jo litt forskjellig. Så.. tror vel hele, hvert fall gamle Karpe har vært litt. Stilt litt spørsmål mot religion og sånn. Kanskje det, de forskjellige går sammen da, vet ikke.»

Jens fremstår noe usikker i sine refleksjoner og tanker, men evner samtidig å ytre dem. Han tørr ikke være for påståelig, kanskje i frykt for å si noe jeg ville sett på som feil. Jeg tolker han likevel som svært reflektert når det kommer til hvordan han tenker at Karpe ønsker å fremstå. Han har nå beveget seg fra en ren gjenfortelling til en refleksjon rundt hvordan de kulturelle aspektene, representert av to ulike religioner, kan være med på å fortelle de som var til stede at de må se forbi de religiøse og kulturelle forskjellene som eksisterer.

6.1.4 Jan Inge, 17 år.

Den siste informanten jeg skal presentere er *Jan Inge*. *Jan Inge* var 17 år da konserten ble gjennomført, og han har rukket å fylle 18 år før intervjuet. *Jan Inge* er selv født i Norge, men har familie som kommer fra Sri Lanka. Han dro på konserten med storfamilien, der alt fra hans far, søskenbarn, tante, tremenning, bror og kompis var med. I alt var det 10 stykker som var til stede på konserten. Han forteller at motivasjonen hans for å dra på konserten kom av at alltid har vært fan av Karpe.

Jan Inge berører mye av den samme tematikken som de tidligere informantene. I likhet med *Jens*, presiserer også *Jan Inge* at Karpe har inntatt populærkulturen:

«Ja, jaja, jeg føler. Jeg vil si at det er nesten sånn at det er blitt en del av normene på en måte, å høre på Karpe. Og det er jo, det er liksom, det er liksom. Si jeg skal spille hockey da. Hvis jeg setter på Karpe i garderoben. Så er det sånn de fleste er med. Alle er sånn: "Åja, det er Karpe." Det er liksom, det er chill og det kan vi høre på liksom. Mens liksom, skulle jeg satt på mye annet liksom. Så er det liksom: "Hva er det du setter på nå liksom?" Så det er liksom, de har nådd ut til ganske mange da.»

Dette sitatet tolker jeg dit at dersom man liker Karpe, eller spiller Karpe i sosiale settinger, så kan man nærmest si at man er akseptert. Han peker på at det nærmest har blitt en sosial kode for å kunne passe inn å høre på Karpe. Det er igjen viktig å huske på at dette er *Jan Inge* sin subjektive mening, at vi allerede i kapittelet over har hørt *Jens* fortelle om at i hans vennekrets er det ingen som lytter til Karpe. Likevel kan de begge fortelle at for majoriteten av ungdomsgenerasjonen vil det bli sett på som status å lytte til Karpe. Samtidig finner vi, i likhet med *Stian*, en tanke om at en ting er å være en passiv mottaker av det Karpe formidler og en annen ting er å forsøke å forstå det som formidles. I et forsøk på å forklare hvorfor han ser på det som status å høre på Karpe, kommer han med denne forklaringen.

«Ja. Det er. Selv om, selv om det er veldig veldig mange som gjør det. Så synes jeg at, at folk. Jeg tror mange av de som gjør det ikke helt skjønner hva de hører på. Og derfor, kan man jo si sånn. Det her betyr det og det. Og hvis du greier det, da er jeg hvert fall veldig enig i at det er creds. For det er liksom, med alt det de (Karpe) står for da. Så er det liksom, jeg føler at hvis du hører på Karpe sin musikk. Da er du enig i det. Og da, er det sånn (status), ja.»

Slik jeg tolker dette, har *Jan Inge* det samme spørsmålet omkring hvor mange ungdom det egentlig er som reflekterer og tenker over det de møter i og gjennom Karpe som *Stian* har. Samtidig viser han selv gjennom samtalen at han reflekterer, tenker og stiller spørsmål rundt det Karpe foretar seg. Både *Stian* og *Jan Inge* kommer med det med en påstand om at det ikke er så alt for mange som tar seg tid til å reflektere og tenke over det de blir vitne til. Samtidig som de begge motbeviser dette ved å selv komme med refleksjoner og tanker.

6.1.5 Oppsummering

For meg ble det etter denne delen av analysen veldig tydelig at dette forskningsprosjektet hadde noe nyttig ved seg. I første møte med forskningsdataen som ble samlet inn, fremsto det for meg at de religiøse og kulturelle aspektene som Karpe har innlemmet i show og tekst, ikke ble vektlagt av ungdommen. Men ved en nærmere analyse, ble det tydeliggjort at det har oppstått tanker og refleksjoner hos ungdommene i møtet med nettopp dette. Gjennom intervju med mine informanter, tolker jeg det dit at alle evner å ytre sine tanker og refleksjoner omkring religion og kultur i møte med Karpe og SAS Spektrum. Det kan også se ut som at mye av tankene samsvarer, og at mye av de refleksjoner som er gjort ligger svært tett opp mot hverandre. Det kan være at jeg har stilt for ledende spørsmål, og informantene har blitt påvirket i samme retning. Jeg velger heller å tolke det i retning av at det ungdommen sitter igjen med, av tanker og refleksjoner, er et resultat av de Karpe serverer dem gjennom show og musikk.

7 Analyse & drøfting – del 2

I dette kapitlet ønsker jeg å besvare problemstillingen for denne avhandlingen ved hjelp av tidligere forskning og de funn gjort gjennom forskningen min. I kapittel 6 *Analyse & drøfting – Del 1* presenterte jeg hvordan materialet fremsto for meg ved første øyekast, og hvordan man med en god analyse kan finne de underliggende tematikkene som ligger i sitatene til informantene. Under kapittel 7 *Drøfting & analyse – Del 2*, vil dette bli tatt et steg videre. Her vil jeg ikke lenger presentere funn fra hver enkelt informant, men hente ut de funn som egner seg best til å besvare min problemstilling sammen med teori. For å komme med en påminnelse om hva det er som forsøkes å besvares i denne masteroppgaven, vil jeg starte dette kapitlet med å kort presentere min problemstilling.

Hvilke tanker og refleksjoner gjør dagens ungdomsgenerasjon seg i møtet med Karpe og SAS Spektrum, med spesielt henblikk på religion og kultur.

7.1 SAS Spektrum som «Contact zone»

Til å begynne med i dette kapitlet vil jeg forklare hva jeg mener med SAS Spektrum som «Contact zone». «Contact zone» er et begrep som Mary Louise Pratt benytter seg av sine avhandlinger, og som jeg i denne masteroppgaven oversetter til det norske begrepet kontaktzone. Slik jeg har forklart i teorikapitlet, beskriver Pratt kontaktsonen på denne måten: «*Social spaces where cultures meet, clash, and grapple with each other.*» (Pratt, 1991, s. 34). Etter mine tolkninger vil da SAS Spektrum være et eksempel på akkurat dette. Det dannes et sosialt rom der man får servert alkohol, samtidig som det synges sanger som har dype røtter i muslimsk, hindu og også norsk og vestlig kultur. Historisk sett har kontaktsonen blitt brukt til å forklare hvordan kulturer har interagert med hverandre i kolonisituasjoner. At det har eksistert en asymmetrisk maktbalanse mellom ulike kulturer i Norge tidligere er det vanskelig å være uenig i, men kanskje er Karpe er i ferd med å skape en jevnere fordeling av denne makten? Dette gjennom sitt ønske om å plukke med seg aspekter fra minoriteten, og sette minoritetskultur i førersetet av hva det er som blir sett på som kult.

Jeg ønsker videre i dette kapitlet å presentere data fra mitt forskningsmateriale, som vil støtte opp under en tanke om at SAS Spektrum nettopp har fungert som en slik kontaktzone. Forskningsmaterialet vil da innbefatte tanker og refleksjoner som ungdommer har gjort seg etter møtet med Karpe og SAS Spektrum.

7.1.1 «Altså når du klarer å få 10 000 nordmenn til å stå å synge «Allah Allah», så har du kanskje et ønske om å skape et mangfold»

Dette er et sitat fra *Adrian*, men er representativt for samtlige informanter. I alle intervjuer som ble gjennomført, ble det i større eller mindre grad pratet om strofen «*Allah Allah*». Dette er en strofe som er hentet ut fra refrenget til sangen *PAF.no*.

Allah, Allah, ya baba

Wa salam 3layk, ya baba

Allah, Allah, ya baba

Wa salam 3layk, ya baba

Jeg veit at du tror, ya baba

At jeg blir stor, ya baba

(Karpe – PAF.no Lyrics | Genius Lyrics, u.å.)

PAF.no er en sang som viser hvordan Karpe bruker ulike religiøse og kulturelle uttrykk. De blander det sammen, og til slutt sitter de igjen med noe nytt. *PAF.no* er hentet fra en tunisisk folkevise, *Sidi Mansour*, og mikses sammen med norsk rap (Haarde, 2022). Resultatet av dette ble toppen av hitlistene i Norge, og 11 000 som sang med til teksten i alt ti ganger i Spektrum. Hva det er som gjør at dette fungerer så godt i Norge er vanskelig å si. Det er mulig at gjennom den status Karpe har opparbeidet seg som merkevare, vil også det de gir ut i fremtiden ha noe salgbart ved seg. Karpe har gjennom årene bygd seg opp en stor nok fanskare som konsumerer deres produkter. Dette er det *første* aspektet ved populærkulturen som Endsjø og Lied (2011) peker på. Samtidig er det vanskelig å forklare hvorfor det er akkurat denne sangen som endte opp på topp fra deres album *Omar Sheriff*. Når det kommer til aspekt nummer *to* som Endsjø og Lied peker på ved populærkulturen, er det vanskelig å tro at Karpe og *PAF.no* kommer til å bli en døgnflue. Dette er ikke noe som vil forsvinne over natten, men at det er noe som plutselig eksisterte i populærkulturen stemmer. Denne spesielle miksen av språk, kultur og religion er ikke noe som er gjort i Norge tidligere, og vil med det fremstå som nytt for veldig mange lyttere. Dette fører oss over til aspekt nummer *tre* fra Endsjø og Lied, nemlig at det er noe som oppleves som «glokalt». Dette kjennetegner ideer eller lignende produkter som har eksistert andre steder i verden tidligere, men som kommer inn i en ny kontekst og fremstår som noe nytt. Dette er et tydelig aspekt ved *PAF.no*, da hele sangen har sitt utgangspunkt fra tunisisk folkevise.

Ser man bort fra hva det er som gjør at *PAF.no* slår seg så godt inn i populærkulturen, men heller retter søkelyset mot hva det gjør med tanker og refleksjoner hos de som var til stede på konserten, blir det for meg selve symbolet på hvordan SAS Spektrum fungerer som en kontaktzone. Denne tanken er noe jeg finner grunnlag for gjennom min forskningsdata. Ingen av informantene benytter seg av ordet kontaktzone, men slik jeg oppfatter det har de refleksjoner og tanker omkring tematikken. Informantene bruker begreper som *å bygge bånd* eller *brobygging*. De forteller om hvordan de tenker at det Karpe ønsker med sitt virke er å skape et samhold mellom ulikheter. Det er derfor for meg mulig å se på dette begrepet med *å bygge bånd*, som et utløp for både transkulturalitet (Bergmann, 2004) og kontaktzone (Pratt, 1999).

Lisa: Jeg tenkte når du (Pernille) sa det med bånd. Tenke jeg på det der med at de sa for eksempel, vi er to forskjellige minoriteter (Pernille som majoritet, Lisa som minoritet). Men sånn, at du også føler at du (Pernille) skjønner hva de sier. At det ikke er kun meg, som er for eksempel utlending da som skjønner at. Ahh, jeg kjenner meg igjen i det. Men du (Pernille) også klarer å forstå hva de sier på en måte. Å få en helhetsforståelse.

Pernille: At de liksom ikke liksom bare knytter bånd med minoritetsgrupper, men kanskje med hele samfunnet også? Nå må jeg tenke.

For meg blir dette et godt eksempel på å vise at ungdom, her representert av *Lisa* og *Pernille*, reflekterer rundt tematikken «*contact zone*». *Lisa* og *Pernille* bruker selv begrepet *å knytte bånd*, og det er akkurat dette begrepet jeg tolker i tråd med Pratt sitt begrep «*contact zone*» (1991). *Lisa* forklarer her hvordan det ikke bare er Chirag og Magdi som representerer minoriteter på scenen, men alle som er innblandet i showet. Dette gjelder da alt fra de som spiller i bandet, danserne og de som dokumenterer showet i kulissene. Videre forsøker hun å forklare, slik jeg tolker det, hvordan denne helheten er med på å fungere som et sosialt rom der alle disse ulike aspekter møtes. Gjennom dette møtet forteller hun om hvordan dette møtet ikke bare har økt hennes egen forståelse, men også kan ha vært med på å øke forståelsen til sin venninne *Pernille*. *Lisa* mener at de begge har kommet ut med en ny forståelse av hverandres kulturelle bakgrunner, og de andre kulturelle og religiøse aspektene, som er representert gjennom konserten. *Pernille* kan ikke vise til den samme refleksjonen, men samtidig tolker jeg hennes respons dit hen at refleksjonen til *Lisa* også satte i gang en tankeprosess hos henne.

Nok en gang kan dette, ved første øyekast, se ut som noe annet enn det det fremstår som etter et nøyere analytisk blikk. Ved første inntrykk av denne samtalen, fremsto den som et uttrykk for «*single cultures*». Denne antakelsen kom på bakgrunn av at *Pernille* og *Lisa* plasserer seg tett opp mot det som for meg fremstår som et *Oss – Dem* perspektiv. Det er spesielt *Lisa* som kommer med denne fremstillingen. Der setter hun seg i en klar minoritetsrolle, eller som hun selv sier, «*utlending*». Hun plasserer tydelig *Pernille* i en majoritetsrolle, og med det forstått som «*nordmann*». Gjennom denne måten å snakke på skapes det en avstand mellom dem. De står med to ulike tradisjoner og kulturer, og forsøker å tolke det de opplever. Den forståelsen som her vises er noe som Welsch (1999) ville kritisert. Det kan virke som *Lisa* plasserer *de* på hver sin kulturelle øy, men etter mitt syn opereres det ikke med en form for «*single cultures*» forståelse her. *Lisa* prater snarere på en måte som kan forstås som *multikulturalitet*. Dette vil også være en utdatert måte å tenke på for Welsch. Han forklarer dette ved at man anerkjenner at det er ulikheter i kulturer, men i multikulturalitet evner man samtidig ikke å se hvordan ulike kulturer interagerer med hverandre. *Pernille* og *Lisa* klarer å forstå hverandre, men er samtidig plassert trygt på hver sin «kulturelle øy».

Selv om *Lisa* plasserer seg selv og *Pernille* slik, vil det ikke være dekkende nok for hele bildet å bare ta utgangspunkt i dette. *Pernille* og *Lisa* beveger seg også over i det jeg tolker som en transkulturell forståelse. Dette kan man se gjennom måten de prater om en felles forståelse, ikke bare seg imellom, men også for samfunnet som en helhet. Kan det da tenkes at det jeg først trodde var et utløp for «*single cultures*», egentlig viste seg å handle om å møte andre kulturer med avstand, men samtidig med en nærhet? Denne tanken er noe som er sentral hos Bergmann (2004). Dette for å kunne skape en refleksjon omkring hvilke tanker og refleksjoner som skiller dem, men også hva det er de har til felles. Denne refleksjonen vil føre til at de ved neste møte med noe nytt vil ha en bredere og dypere forståelse for ulikheter og likheter som eksisterer i kulturer og religioner. Dette er noe jeg mener jeg hører i samtalen med *Lisa* og *Pernille*. De er opptatt av å vise til det som skiller dem, som for eksempel deres herkomst. Samtidig strekker de seg mot hverandre i møtet med de kulturelle og religiøse aspekter som presenteres på scenen. De forsøker å forstå hva det er *Karpe* sier, og slik de tolker det handler det *Karpe* sier om å få en helhetsforståelse av det samfunnet de er en del av. Ved å se denne samtalen i sammenheng med en annen samtale *Pernille* og *Lisa* har, kommer det transkulturelle synet enda tydeligere frem. Denne samtalen starter ved å prate rundt en strofe *Chirag* synger i sangen *Kenya* fra albumet *Omar Sheriff*.

«Ingen i Aftenposten vet hva Sheriff sa her nå.

For jeg har vært tolk i landet dems i 40 fuckin' år»

(Karpe – KENYA (Live from DY Patil Stadium, Mumbai) Lyrics | Genius Lyrics, u.å.)

Dette er en sang der Karpe blander flere språk. Magdi synger på fransk og Chirag referer tett til kulturelle uttrykk fra India og sin egen bakgrunn. Da jeg spør *Pernille* og *Lisa* om hva som kan ligge bak denne strofen, starter en interessant samtale.

***Pernille:** Jeg vet ikke, men tolk for dems type språk liksom? Eller sånn? Nei... Men greia er jo, de er jo veldig opptatt av. Hva skal jeg si? De bruker jo liksom sånn, andres språk, og deres eget språk også videre. Ehhh... Hva var det jeg skulle komme frem til nå? Kanskje de på en eller annen måte kanskje er litt sinte på, bare sånn, nå må vi få gang liksom giret, og liksom få folk til å ikke bare bruke norsk. Lære seg andre [språk].*

***Lisa:** Ja. Være åpne for det på en måte?*

***Pernille:** Ja. Jeg vet ikke.*

***Meg:** Åpen for hva?*

***Lisa:** Åpen for å ikke bare bruke norsk. Gammel norsk liksom. Men gjør sånn som de gjør da. De bruker andre språk, i norsk. Å være åpne for det.*

***Pernille:** Det er sånn verden går jo videre, så vi kan ikke bare stå stille på samme sted.*

Etter denne samtalen blir det tydelig for meg at de befinner seg i en transkulturell forståelse. Om det ikke er en forståelse de selv er bevisst på, så kommer dette likevel frem gjennom tanker og refleksjoner de fremmer i intervjuet. Det første jeg ser i denne samtalen er *Pernille* sin forklaring om hvordan hun ser på verden som noe som er i stadig forandring. Det er også en sentral tanke vi finner hos Bergmann (2004). Slik jeg tolker det, blir *verden* et uttrykk for det Bergmann ville kalt kontekst. *Pernille* forklarer med dette hvordan interaksjonen mellom kontekst, og den eller det som befinner seg i konteksten, fører til forandring og nytolkning. Denne refleksjonen kom riktignok i en samtale som omhandler språk, men transkulturalitet og transspråking er to forskningsfelt som er nært knyttet opp mot hverandre. Jeg velger likevel å stille spørsmål om dette også er en tanke de har når det er snakk om kultur.

Meg: Blir det da på samme måte som det dere snakka om tidligere. Som kulturer?

Lisa: Kanskje noe med det også. At da har de liksom. At han er åpen for, på en måte, at det skal være flere. Eller blande inn kulturer da. På en måte i det norske samfunnet da, enn det vi allerede gjør nå på en måte. Kanskje.

Her kommer den transkulturelle refleksjonen enda tydeligere frem. Gjennom å fortelle at Chirag (Karpe) forsøker å blande inn ulike kulturer inn i den som allerede eksisterer i Norge, er vi i selve kjernen av det transkulturelle. Lisa reflekterer her om at det kan hende Karpe forsøker å skape en hybridisering av de kulturer som eksisterer i Norge. Dette viser meg en tydelig tankegang og refleksjon som er i tråd med Bergmann (2004), og fremstiller SAS Spektrum som nettopp den kontaktsonen der ulike kulturer møtes (Pratt, 1999). Det er Karpe som drar med seg de ulike religiøse og kulturelle aspektene inn i konserten, som senere ender opp med å bli et utgangspunkt for tanker og refleksjoner hos ungdommene. Det er ikke nødvendigvis mulig å forklare hvorfor det er akkurat disse tankene som kommer til syne som en følge av det de opplevde på konserten, men det er mulig å argumentere for at det er nettopp denne konserten som fører til disse refleksjoner og tanker. Det er også derfor jeg mener det helt naturlig å beskrive denne konserten som en kontaktzone der ulike språk, kulturer og religioner møtes og tolkes inn i noe nytt av de som var til stede.

For meg oppsummerer Adrian dette godt gjennom et av sine sitater.

«Ja. Ja, ikke sant. Litt sånn at de tør å blande litt. I sangene sine blander de ulike religioner, blander forskjellige språk og masse rart. Forskjellige politikere, forskjellige religioner. Han er jo hindu han Chirag og er vel muslim han Magdi. Så det blir en fin blanding, og er liksom fett å høre på.»

Etter dette sitatet blir det ikke lenger et spørsmål for meg at de ungdommene som jeg intervjuer har et bevisst forhold til hva det er som møter dem gjennom Karpe. Slik det fremstår for meg, evner de samtidig å forklare hvilke ulike aspekter det er som møter dem og SAS Spektrum fremstår derfor som en kontaktzone (Pratt, 1991). Jeg kan stå trygt i min påstand om at SAS Spektrum blir et utløp for en kontaktzone.

7.1.2. «Da ser jeg tilbake på Sylvi Listhaug som snakker om hvem som er ordentlig norske og ikke.»

Dette er for meg et tydelig bilde på den makt som befinner seg i populærkulturen, og hvordan den kan påvirke tanker og refleksjoner hos ungdom. I sitatet kan vi finne flere meninger og intensjoner rundt hvorfor *Stian* velger å ordlegge seg slik som han gjør. Det kan være for å vise sitt politiske standpunkt, for å vise hvordan han opplever Norge i dag, eller et uttrykk for hvordan det som skjer på konserten oppleves og tolkes av han.

Grunnen til at jeg har plukket ut dette sitatet er for å vise hvordan *Stian* også opplever konserten som en kontaktzone. Ved en nærmere titt på sitatet, mener jeg at det må ha skjedd noen tanker og refleksjoner hos *Stian* i forkant ved at han ytrer det til meg. Noe som bevises, slik jeg ser det, gjennom å lese sitatet i helheten av den kontekst som det fremmes i. I forkant av dette sitatet spurte jeg *Stian* om det er et eller to minner som han husker bedre enn alle andre fra konserten. Han trekker da frem hvordan konserten starter med at Chirag og Magdi klemmer hverandre. Han beskriver da hvordan konserten starter med at Karpe heises opp på scenen, og står og holder rundt hverandre slik som de gjør på albumcoveret. Jeg spør hvorfor det er akkurat dette minnet som har brent seg fast, og det er i denne fasen det vises til en refleksjon som kan trekkes i en retning som samsvarer med kontaktsonen til Pratt (1991).

«Nei, jeg tror det er fordi jo, det var, det var som å bare ta opp mobilen og ta opp Spotify, se på det coveret. Men det er jo også det med, tanken om at, hvordan de prøver å få oss til å tenke hvordan to, to ulike religioner kan knytte bånd da.»

Her viser *Stian* tydelig til at det, for han, foregår en tankevirksomhet rundt det han bevitner. Minnet han forteller om, har ført til en refleksjon. Han forteller også at han tror denne refleksjonen er noe Karpe ønsker at skal skje hos de som var til stede og opplevde SAS Spektrum. Slik jeg tolker han, opplever han at det ligger et budskap i akkurat denne åpningen. *Stian* sin tolkning av Karpe sitt budskap fremstår for meg som et ønske om å knytte ulike religioner sammen. Siden kulturer og religioner interagerer med hverandre, vil jeg påstå at *Stian* også mener at Karpe ønsker å knytte sammen kulturelle og religiøse aspekter. Det er på denne måten han beskriver SAS Spektrum som et sosialt rom der ulike religioner og kulturer møter hverandre (Pratt, 1991). Denne gangen er det ikke majoritetens kulturelle eller religiøse bakgrunn som er det som formidles, men det er ulike minoriteter som er representert på scenen. Han viser til at det er henholdsvis islam og hinduisme som har tatt førersete. Det er på

bakgrunn av dette at jeg stiller spørsmål om den asymmetriske maktbalansen Pratt beskriver tidligere fremdeles gjør seg gjeldende? I kontekst av SAS Spektrum vil det kunne tenkes at denne maktbalansen er jevnere og mer lik enn det som har vært normen tidligere. Kanskje står denne refleksjonen til *Stian* helt i tråd med det Karpe selv ønsker?

Videre dras refleksjonene til *Stian* inn mot hvordan dette sosiale rommet skaper et møte mellom kulturer og religioner for han selv, men også mesteparten av de som var til stede på samme konsert som han. Det er også i denne sammenheng sitatet som utgjør underoverskriften til dette underkapittelet, kommer. *Stian* forteller om hvordan han opplevde strofene «*Allah Allah*» fra sangen *PAF.no*, og hvilke tanker og refleksjoner som kom i etterkant av denne opplevelsen.

«At de får, nei altså. Det er jo andre, de har jo to andre bakgrunner enn. Altså, de er jo ikke etnisk norske. Når de får, da får, ja, nesten hele Spektrum omtrent. Mange norske ungdommer til å rope "Allah Allah" i kor. Da ser jeg tilbake på Sylvi Listhaug som snakker om hvem som er ordentlig norske og ikke.»

Slik dette fremstår for meg, forsterkes min tanke om hvordan SAS Spektrum blir et utløp for Pratts (1991) kontaktsone. Det forklares her om et møte mellom det som er minoritetsreligion i Norge og majoritetsbefolkningen. Men hva er det som egentlig menes med sitatet «*Da ser jeg tilbake på Sylvi Listhaug som snakker om hvem som er ordentlige norske og ikke*»? Jeg tolker dette som et uttrykk for at den miksen av kulturer og religioner som viser seg gjennom konserten SAS Spektrum ønskes hjertelig velkommen av de som var til stede. Selve symbolet på dette blir nettopp den uniforme responsen med å synge «*Allah Allah*» i Oslo Spektrum. Uavhengig av de ulike bakgrunner representert, kuliminerer dette ut i en felles opplevelse. Slik *Stian* forklarer det er det nettopp i dette møtet det oppstår en kontekst der det knyttes bånd mellom de som er tilstede, og hva de ulike representerer av kultur og religion. Viderefører man min tolkning av informantenes bruk av begrepet å *knytte bånd*, prater de da om et sosialt rom der ulike kulturer møtes slik Pratt (1999) skriver, men samtidig også om en interaksjon mellom de slik Bergmann (2004) beskriver.

7.2 Medialisert kultur

Medialisert religion er et begrep jeg ønsker å løfte opp til overflaten gjennom funn i dette forskningsprosjektet (Lundby, 2021). Dette begrepet omhandler hvordan mediene fremstiller eller formidler religion, slik at det setter preg på de religiøse miljøene og forståelsen av religion i det offentlige. Dette var et spørsmål jeg løftet innledningsvis i mitt teorikapittel, altså om Karpe var med å medialisere religion gjennom sine tekster og konserten SAS Spektrum. Hvordan disse endringene forekommer kan skje på ulike måter, og Lundby forklarer det slik: «*Endingene kan gå langsomt, ved små tilpasninger, slik at medialiseringen først blir synlig i ettertid. Men medialisering av religion kan også skje ved brudd og konflikt som fører til varig forandring.*» (Lundby, 2021, s. 24). Grunnen til at jeg føler for å endre dette, slik at det omhandler kultur, er som følger: Det ble tydelig for meg at informantene viste en større interesse for de kulturelle aspekter, fremfor det religiøse som ble fremmet på konserten. Hva som er grunnen til dette vet jeg ikke, men en av mine tanker kan ligge i at ungdommen muligens ikke har språk for å uttrykke hvordan kultur og religion lever i en interaksjon med hverandre.

I begrepet medialisert kultur er det fremdeles de samme drivkreftene og tankene vi finner i medialisert religion som gjør seg gjeldende. Den eneste forskjellen ligger i hva man velger å sette søkelyset på. Medialisert kultur og medialisert religion omhandler varige endringer i hvordan kultur oppfattes. Dette kan være hvordan det oppfattes i storsamfunnet, samt hvordan representanter oppfatter seg selv og sin egen kultur. I samsvar med problemstillingen til denne oppgaven, ligger nysgjerrigheten omkring Karpe er med på å sette fortolkningsrammer for ungdommer som fortolker kulturene de møter. Et begrep Lundby (2021) benytter seg av er *framing*. Dette for å forklare hvordan mediene velger sin innfallsvinkel og fortolkningsrammer når de fremstiller en sak som omhandler religion. På samme måte tenker jeg at det er aktuelt å prate om denne *framingen* hos Karpe, og hvordan de fremstiller ulike kulturelle aspekter. Det er også dette jeg vil vise til og beskrive funn på i dette kapitlet. Det er her viktig for meg å presisere at det ikke vil gis noe klart svar på hva som blir resultatet av en eventuell medialiseringssprosess og eventuelle endringer som har skjedd. Det vil snarere bli fokusert på om det har kommet til syne noen tanker og refleksjoner hos ungdommene som kan tolkes den ene eller den andre veien.

I boken *Hjerte i to* (Shanmugaratnam, 2022) skildres det om en kamp Karpe ønsker å ta, og kanskje er det akkurat denne kampen som blir selve *framingen* de har med seg gjennom hele

albumet *Omar Sheriff*. Det Karpe selv har sagt at de ønsker å oppnå med sitt nyeste album er at majoriteten skal ta et steg nærmere minoriteten. Dette for å kunne forstå hvordan det var å komme til Norge som førstegangsinnvandrere, og leve i Norge med denne bakgrunnen. Måten de selv velger å gjennomføre denne *framingen* på, slik Magdi selv forklarer det, er som følger: «*Det litt originale er at man prøver å gjøre en indisk aksent til noe tøft.*» (Sanengen, A. & Engeset, T., 2022, 18.55-19.00) De forsøker med det å løfte minoritetskulturer inn i populærkulturen. Det er gjennom denne vinklingen, med Karpe som drivkraft, jeg ser for meg at det kan forekomme tanker og refleksjoner hos ungdom som kan lede i retning av medialisert kultur. Spørsmålet som må stilles er om dagens ungdomsgenerasjon er med på denne reisen til Karpe.

7.2.1 «*De får det til å fremstå som veldig kult da.*»

Til å begynne med ønsker jeg å trekke frem en samtale som kommer fra intervjuet med informant *Stian*. *Stian* blir for meg her en representant for alle informantene som var med i mitt forskningsprosjekt. Gjennom innsamling av data fikk jeg et klart syn om at *framingen* Karpe legger opp til blir godt mottatt av dagens ungdomsgenerasjon, og det er akkurat dette som kommer frem gjennom samtalen med *Stian*. Som vi allerede ser i overskriften til dette kapitlet, plasserer Karpe seg godt innenfor det som oppleves som kult for *Stian*. For meg blir det at *Stian* omtaler det som kult et utløp for at det er noe de ønsker velkommen.

Gjennom å ordlegge seg på en måte som fremstiller det han møter gjennom hele pakken Karpe som kult, viser han til en aksept. Ser vi dette i sammenheng med undersøkelsen gjort av Arnett (1995), vil det også tenkes at dette er noe ungdommene vil kunne bruke til å danne sin egen identitet. Ungdom vil kunne bruke det som eksisterer i populærkulturen til å danne seg selv. De plukker med seg aspekter fra populærkulturen, og lar det bli en del av sin egen identitet. Gjennom denne tanken er det mulig å anta at de tanker og refleksjoner som ungdom gjør seg i møtet med Karpe sin *framing* vil kunne føre til endringer, men dette spørsmålet er ikke noe vi får besvart i denne avhandlingen. Det vi derimot kan se i denne avhandlingen er hvordan de tanker og refleksjoner ungdom fremmer i intervjuet er preget av Karpe sin åpenhet. Denne vridningen mot en åpenhet for ulike kulturelle uttrykk Karpe fremmer, er også noe vi kan finne i de tanker og refleksjoner *Stian* fremmer. Dette kommer tydelig frem gjennom samtale som leder til sitatet jeg har valgt å bruke som overskrift i dette kapitlet «*De får det til å fremstå som veldig kult da.*»

For å se nærmere på hva det er som fører til *Stian* sitt sitat, og forsøke å forstå hva det er som menes med det, må vi se det i sin helhet. Denne refleksjonen begynner med at *Stian* forklarer hvordan Karpe blander inn ulike kulturer i sin musikk, men fremdeles fremfører sine sanger på norsk. Som oppfølgingsspørsmål på dette, spør jeg om det stemmer at alt fremføres på norsk. Dette gjøres for å se om det kan eksistere noen tanker eller refleksjoner rundt hvordan eller hvorfor ulike språk, kulturer og/eller religioner blandes sammen i tekster hos Karpe. Dette er også noe det viser seg å gjøre. For videre besvarer *Stian* spørsmålet slik:

«Nei, ikke alt. De har jo, er jo, den derre KENYA. Da snakker de vell Indisk, er det ikke det da? Men sånn tidligere da, det er mye på norsk da. Jeg synes det er kult hvordan de kombinerer norsk språk, rytme og melodier og, fra andre land. Også, jaa.»

Her ser vi at *Stian* besvarer et ønske Karpe hadde når de begynte på prosjektet *Omar Sheriff*. Han viser til at det eksisterer et bevisst forhold til de ulike språk og kulturer som blandes sammen, og at i hans refleksjoner er dette noe som oppfattes som kult. Ved å videreføre min tolkning med ordvalget *kult* som et utløp for å vise en aksept for det som formidles, viser *Stian* her til den samme aksepten over språket som blandes. *Stian* viser også en aksept for det Karpe forsøker å få til, eller den «*framing*» (Lundby, 2021) Karpe bruker. I likhet med de andre informantene viser *Stian* et ønske om å være med på den reisen Karpe legger opp til. Dette ønske er også noe som kommer tydelig frem videre i intervjuet. I et forsøk på å avdekke om det har oppstått noen tanker eller refleksjoner rundt dette møtet med ulike kulturer representert, begir vi oss ut på en kort samtale omkring hva det er dette møtet vil kunne ha gjort med synet på kultur til de som var til stede.

Meg: *Ser du noe. Det er vell et vanskelig spørsmål da. Men ser du, gjør den store forestillingen til Karpe, gjør den noe med synet på kultur til de som er der?*

Stian: *De får det til å fremstå som veldig kult da.*

Meg: *Hva er det som fremstår kult da?*

Stian: *Nei, musikken, showet, danserne, hvordan de danser. Der er jo, det var vell, jeg vet ikke, en etnisk norsk danser på scenen. Ehh, ja, de får det, egentlig bare får det. De fikk meg til å se hvor kult det er da, og kan begynne å høre på sånn musikk.*

Slik jeg tolker denne samtalen, er selve «*framingen*» til Karpe med på å skape en kontekst der det å blande kulturer, språk og religioner blir kult. Og med det også en kontekst der det er aksept for å fremme ulikheter. Det kan virke som om at dette ikke var aspekter *Stian* hadde reflektert over før konserten, men virkelig fikk åpnet sine øyne for under- og i etterkant av konserten. Han påpeker selv også at dette er noe han kan begynne å høre på. Jeg tenker da at han mener musikk fra andre kulturer, og at det da er spesielt *PAF.no* som har ført til denne refleksjonen. De refleksjonene som kommer frem peker i en retning av at ungdommer møter dette med en åpenhet. De stiller seg åpne for nye impulser, og er ikke redde for å la disse nye aspektene være med på å prege sin hverdag. Dette viser et tydelig samsvar med forskningen gjort av Arnett (1995). *Stian* viser her at han tydelig lar sine tanker og refleksjoner påvirke av de impulser som han møter gjennom SAS Spektrum.

7.2.2 «*Dette var målet vårt, dette skal vi greie, og det greide dem jo.*»

I denne overskriften har jeg valgt å ta med et sitat fra informanten *Jan Inge*. Dette er et sitat som for meg viser en sterk refleksjon rundt hva det er han har vært vitne til under konserten SAS Spektrum. I likhet med *Stian*, og de andre informantene, ble det i denne samtalen også pratet om hvordan Karpe blander sammen språk og kulturer i sine tekster og i sitt sceneshow. Det er i denne sammenheng *Jan Inge* fremmer sine tanker rundt hva det er som kan være Karpe sitt mål med prosjektet SAS Spektrum. Slik jeg tolker hans bruk av ordet *mål*, er dette noe som kan knyttes tett opp mot begrepet *framing* fra Knut Lundby (2021). Denne tolkningen gjøres på grunnlag av at dersom man har satt seg et mål, er man nødt til å jobbe mot dette målet på en bevisst måte. Slik jeg opplever det har jeg og *Jan Inge*, på bakgrunn av dette, en felles forståelse for vinkling Karpe har på de kulturelle og religiøse aspekter de fremmer i sine tekster og sceneshow. Denne vinklingen må ligge til grunn i det Karpe fremfører og produserer, nettopp for å kunne nærme seg de mål som de har satt seg. Ordet *framing* blir ikke benyttet eller nevnt i samtalen, men jeg tolker det dit at det er en felles konsensus mellom meg og *Jan Inge* om at dette begrepet eksisterer likevel.

«De har jo 110 000 som ikke kan, egentlig, noen ting om deres kultur, og dere språk, og når man må søke opp Baraf. Da må de jo finne ut da. Så da har de jo greid det, at. Dette var målet vårt, dette skal vi greie, og det greide dem jo.»

Ser man dette sitatet i sin helhet, og ikke bare det lille utdraget jeg valgte å benytte som overskrift, forekommer det for meg en enda større forståelse hos *Jan Inge* for det potensialet til medialisert kultur som ligger i SAS Spektrum. Han forteller om hvordan en majoritetskultur, som med stor sannsynlighet ikke har noe utgangspunkt til å forstå hva *Baraf* eller de andre kulturelle referansene betyr, må strekke seg for å forstå innholdet. Karpe åpner med dette opp for at det som tidligere var en del av minoritetskulturen nå har blitt allemannseie og en del av populærkulturen. Ved å tolke hva det er som ligger i sitatet til *Jan Inge*, er det nettopp dette som kommer til syne for meg. Det er ikke sånn at han har et bevisst forhold til Lundby og «*medialisert religion*» (2021) eller kultur, men han evner samtidig å vise til en tankevirksomhet og refleksjon som jeg knytter tett opp mot det Lundby snakker om.

Det eksemplet som *Jan Inge* bruker, er hentet fra sangen BARAF/FAIRUZ. Dette er en sang der Karpe nok en gang mikser sammen kulturelle referanser og språk. De *framer* sangen sin ved å fortelle en historie om hvordan det er å vokse opp med en hybridisert kultur, som består av både minoritet og majoritet. De skildrer det Bergmann (2004) ville kalt for en transkulturell hverdag. Her er det første verset:

Brune føtter rett i baraf

Når vi drikker vin ut av karaffel

Hårete mål, tarantell

Drikkepress jokes som ta-ræ-en-tell, tarantell, tr-tarantell

Mer champagne, mer chablis

Med Gublu, Bablu, og Buntty

Brunet føtter rett i baraf

Når vi drikker vin ut av karaffel

Drakk sharab i Geiranger i 02 på tour

Jeg angrer, God

Brune føtter rett i baraf

Brune føtter rett i baraf, brr

(Karpe (Ft. Emilie Nicolas, Harpreet Bansal & Jonas Benyoub) – BARAF/FAIRUZ,

u.å.)

Her ser vi nok en gang hvordan Karpe leker med både ulike språk og kulturer. I dette utdraget finner vi metaforer som for majoritetskulturen ikke vil være forståelige ved første øyekast, men ved å søke opp hva de ulike ordene betyr vil man forstå hva det er som blir sunget. Ved å vite at *baraf* betyr snø på flere ulike språk, som for eksempel somali og hindu, vil teksten begynne å gi mer mening. På denne måten, som *Jan Inge* påpeker, *framer* Karpe sine tekster og sine sanger på en måte som gjør at majoriteten er nødt til å nærme seg minoriteten for å forstå hva det er som blir fortalt. De setter samtidig dette inn i en kontekst av populærkultur. Det å evne og forstå hva det er Karpe formidler, ender opp med å bli status. Dette ser vi funn på ved mine tidligere intervjuer, og er også noe de andre informantene sier seg enige i. Påstanden som jeg fremmer er: «*Det å lytte til Karpe er status.*» Alle seks informanter sa seg enig i denne påstanden. På bakgrunn av dette er det også mulig å snakke om at Karpe har lyktes med sin *framing*. Karpe hadde et ønske om å kunne gjøre aspekter ved minoritetskulturen kule (Sanengen, A. & Engeset, T., 2022, 18.55-19.00), det er det også mulig å argumentere for at de har fått til gjennom de svarene *Jan Inge* og de resterende informantene gir.

Jan Inge viser også gjennom sin egen refleksjon at dette er aspekter han selv har tenkt gjennom. Som nevnt tidligere har *Jan Inge* farfar og farmor som kom til Norge fra Sri Lanka, men *Jan Inge* vil selv ikke beskrive seg som en ungdom med innvandrerbakgrunn. Han har likevel tanker og refleksjoner rundt hvordan det var for hans far å vokse opp i Norge. Denne oppveksten ser han i sammenheng med det Karpe gjør gjennom SAS Spektrum og *Omar Sheriff*.

«Ja. Sånn, hvert fall for meg da. Jeg er jo ikke. Pappa er jo født i Norge, mamma er jo oppvokst i Norge og hele pakka. Men for, sånn som pappa fortalte meg litt da. Han er jo vant med at de har blitt kalt for ditt og datt og sånne type ting da. Så liksom, jeg føler at den type ting, at minoriteter har blitt trykt såpass ned da. At dem har kunne bygd seg opp igjen, på grunn av det Karpe gjør. Mye på grunn av det Karpe gjør, og det de står for. Det er jo ganske fint. Og det viser jo litt hvor mye, små minoriteter og folk kan gjør med et ellers ganske stort samfunn.»

Her forteller ikke bare *Jan Inge* om hvordan det er å vokse opp i Norge med en minoritetsbakgrunn, men han forteller også om hva det er Karpe gjør for de som vokser opp slik. Slik jeg tolker dette forteller han om hvordan Karpes jobb med å plassere ulike kulturelle

uttrykk inn i populærkulturen, gjør det enklere for folk med minoritetsbakgrunn å være stolte over sin historie og vise det i storsamfunnet ellers. Gjennom denne *framingen* reflekterer *Jan Inge* over at det vil kunne forekommet medialisert kultur i møtet mellom Karpe, og de som var til stede ved SAS Spektrum.

Det er mulig å se de samme tankene og refleksjoner hos *Jens*. I denne samtalen begir *Jens* seg ut på en refleksjon rundt et tidligere album av Karpe. Dette albumet er *Heisann Montebello*, og i denne refleksjonen kommer det frem at Karpe her snakker fritt om hva det er de mener om innvandringspolitikken og politikere i Norge. Slik *Jens* selv sier det, «*at han (Magdi) liksom klarte å si ting han mener og, være litt mer sånn frempå da.*» Det oppleves som at *Jens* her mener at Karpe for første gang tørr å ta et skritt inn i samfunnsdebatten og politikken. Med mine teoretiske øyne ville jeg sagt at det kan oppleves som at *Jens* mener *framingen* (Lundby, 2021) til Karpe for dette albumet handler om politikk, og da spesielt innvandringspolitikk. Mitt ønske ble derfor å utfordre hans tanker og refleksjoner omkring hva det er som kan ligge bak albumet *Omar Sheriff*.

Meg: Men hvis Heisann Montebello er et steg inn i politikken da. Får du til å prøve å tenke på hva Omar Sheriff, hva som er greia der?

Jens: Er det om politikk det også?

Meg: Det er opp til deg å tenke deg frem til det. Jeg vet ikke.

Jens: Sikkert litt sånn kulturelt da. Fordi det er jo, ja. Kanskje har det litt med at, fordi i den BARAF/FAIRUZ så sier de jo; "Hvite føtter rett i baraf". Og baraf betyr jo snø på arabisk tror jeg. Du blir liksom satt midt i den norske kulturen da. Og norske. Alt det norske. Kanskje at, vet ikke, Norge har kanskje blitt flere kulturer da. Liksom ikke er så. Det er blitt vanskelig å si typisk norsk for eksempel da. Og sånne ting. Fordi det er så mange forskjellige typer mennesker da.

I denne samtalen med *Jens* er det en rekke ulike tematikker som det er mulig å ta tak i. Han blir på mange måter selv et bevis på hvordan det er mulig å argumentere for det transkulturelle (Bergmann, 2004) aspektet ved konserten. Gjennom at han selv har nærmet seg den kultur og språk han opplever gjennom Karpe. Det er også mulig å se på dette møtet mellom *Jens* og Karpe som det sosiale rommet Pratt (1999) omtaler i sine tekster. Selv om jeg ser tendensene til alt dette i sitatet til *Jens*, ønsker jeg å fokusere på hvordan han opplever *framingen* til Karpe i albumet *Omar Sheriff*. Slik jeg tolker det, ser han en kobling til kulturer.

Han er noe usikker når han forteller om hvordan det fremkommer for han, men viser samtidig til en god refleksjon rundt hvordan de ulike aspektene oppfattes for han. Disse refleksjoner omhandler hvilke dypere meninger det er mulig å finne i tekstene til albumet. Det er med andre ord ikke bare SAS Spektrum og de aspekter som er lagt til i sceneshowet som er med på å starte refleksjoner og tanker, men også tekstene i seg selv. Disse fortolkningsrammene som ligger i det Karpe formidler, både i sceneshow på konserten og i tekstene, er begge med på å starte refleksjoner hos informantene. Denne *framingen* er ikke noe de har et bevisst forhold til, men gjennom å bli møtt på deres nivå, kan det se ut som at de evner å reflektere rundt hva det er som formidles og hva de har vært vitne til. Dette kommer enda bedre til syne når jeg utfordrer *Jens* til å reflektere rundt hva som ligger i det å være *typisk norsk*.

Jens: Nei, det er jo det å gå med mariusgenser og gå på ski, og sånne ting.

Meg: Spise Kvikk-Lunsj?

Jens: Ja, på hytta og sånn. Men nå er det blitt mye forskjellige da, som har blitt typisk. Det er ting i Norge som er typisk ungdommer, typisk voksne som er sånn, ikke tradisjonelt typisk. Men blitt nytt.

I dette sitatet er det den siste setningen jeg biter meg merke i. «*Men blitt nytt.*» *Jens* forteller med det om en utvikling, eller en nyskaping. Det som tidligere var brukt til å omtale som *typisk norsk* lar seg ikke lenger gjøre gjeldende. Slik jeg oppfatter det, mener han det ikke lenger er mulig på bakgrunn av de ulike kulturelle uttrykk som har kommet med nye impulser, og hvordan disse har interagert med hverandre (Bergmann, 2004). Dette er refleksjoner som kommer til syne gjennom Karpes *framing* i deres nyeste album og konsert i Oslo Spektrum.

7.3 Oppsummering

I dette kapitlet vil jeg komme med en oppsummering som besvarer min problemstilling. Jeg vil trekke ut det jeg mener er de viktigste funnene, samtidig som jeg ønsker å vise hvordan disse funnene kan bli sett i lys av tidligere forskning og teori. Det er viktig for meg å presisere at det i denne avhandlingen ikke er mulig å hente valide forskningsfunn som kan brukes for en hel ungdomsgenerasjon. Likevel har jeg gjennom forskning tatt tempen på en liten del av ungdomsmiljøet, og kan derfor komme med noen antakelser om enkelte tanker og refleksjoner, som eksisterer der og mange ungdom vil kunne kjenne seg igjen i.

I *Funn nummer en*, har jeg lyst til å trekke frem de tanker og refleksjoner ungdom har gjort seg som helhet. Da jeg begynte på dette prosjektet, lå min bekymring omkring det var mulig å hente ut noen tanker og refleksjoner rundt tematikken kultur og religion i det hele tatt. Bakgrunnen for denne bekymringen ligger i tidligere undersøkelser som peker på at det forekommer en nedgang i hvor mange ungdom som er religiøst aktive, troende eller sosialiserer seg gjennom en religiøs organisasjon (Repstad, 2020, s.35). Likevel vet jeg gjennom tidligere forskning, med Lippe (2013) i spissen, at religion fremdeles er noe ungdom kan diskutere. De lar også den offentlige debatten og medier være med på å styre den diskusjonen de er deltakende i.

Etter å ha gjennomført intervjuer med seks informanter som var i alderen 16-17 år når konserten SAS Spektrum ble gjennomført, våger jeg å anta at de religiøse og kulturelle aspektene som fremmes i populærkulturen gjennom Karpe er noe dagens ungdomsgenerasjon reflekterer og tenker over. I mitt arbeid med å samle inn og analysere materiale til forskningsprosjektet, viste alle informanter til en rik tankeprosess og refleksjon rundt både religiøse og kulturelle aspekter. Dette var noe de hadde lagt merke til eller ble utfordret til å tenke rundt av meg under intervjuet. Slik jeg ser disse refleksjonene, handlet det heller ikke kun om overfladiske aspekter. Informantene hadde nøye gjennomtenkte refleksjoner og tanker. Man kan på mange måter si at de ungdommer som deltok i forskningsprosjektet overrasket meg med sine tanker om hva det var de hadde bevitnet på konserten SAS Spektrum.

Dette bringer meg videre til det jeg trekker frem som *funn nummer to*. Her har jeg lyst til å trekke frem informantenes evne til å se på verden gjennom en interaksjon mellom kontekst og de mennesker som eksisterer i denne konteksten. Dette gjenspeiler seg ved at informantene forteller om hvordan verden går fremover, eller hvordan det vil oppstå noe nytt i etterkant av et møte mellom forskjellige kulturer. I kapittel 7 *Analyse & drøfting – Del 2* er det *Jens, Lisa* og *Pernille* jeg har trukket frem som representanter for denne refleksjonen. Gjennom sine svar, peker de alle mot en forståelse av kultur som noe transkulturelt (Bergmann, 2004). Dette er en forståelse som kan være noe skjult i de svarene som gis, da det ved første inntrykk kan ses på som at de heller holder seg i en tanke om multikulturalitet (Welsch, 1999). Det som derimot får meg til å tolke det i retning av en transkulturell forståelse, er de svarene der det fremmes en tanke om at det vil kunne oppstå noe nytt. Slik *Jens* sier, er det vanskelig å

snakke om hva som er typisk norsk. Dette forteller han på bakgrunn av en tanke om at nye impulser i konteksten Norge, har ført til at de kulturer som har eksistert der har blitt til noe nytt. Kulturene har interagert med hverandre, og kommet ut som noe nytt i det andre møtet. Han forteller samtidig at dette ikke har ført til at det eksisterer en uniform kultur som er gjeldende for alle i konteksten Norge, men at det snarere har ført til at det eksisterer flere ulike kulturer som kan kalles for *typisk norsk*. Informantene fremmer tanker og refleksjoner som står i tråd med transkulturalitet, slik Bergmann og Welsch skriver om, fremfor en tanke om «*singel cultures*» eller multikulturalisme. Interaksjonen som skjer vil ikke føre til at alle sitter igjen med samme kultur. Den vil snarere føre til at det oppstår et større mangfold av kulturer som har plukket med seg aspekter fra hverandre. Det er nettopp disse tanker og refleksjoner fra informantene som utgjør det jeg vil trekke frem som *funn to*.

Dette fører meg videre til *funn nummer tre*. Under dette funnet presiserer jeg hvordan informantene evner å se konserten SAS Spektrum som en *contact zone* (Pratt, 1991). Slik jeg tolker de svarene jeg får fra informantene, omhandler det en underliggende forståelse av at konserten fungerer som en kontaktzone for de ulike religiøse og kulturelle aspekter som fremmes. Denne tanken er alle informantene i større eller mindre grad en representant for, selv om de ikke benytter seg av de fagbegreper som eksisterer innenfor det teoretiske rammeverket. Informantene ordlegger seg på en måte som omhandler *å bygge bro* eller *brobygging* når de forsøker å forklare dette fenomenet. For meg fremstår dette som en måte å forklare at det eksisterer en forståelse av at i det sosiale rom som oppstår, skjer en utveksling av religiøse og kulturelle aspekter blant de som er til stede på konserten. Hos mine informanter finner jeg ingen klare funn på at de har plukket med seg noen av de aspektene som de ble presentert for, og lar heller ei aspektene være med på å prege sin oppfattelse av sin egen kultur eller religiøs overbevisning. Informantene peker snarere på viktigheten av at det legges til rette for et sosialt rom der disse aspektene får skinne gjennom populærkulturen. De svar som fremmes gir ofte en forklaring i retning av hvor kult de synes det er at kulturer og religioner mikses sammen til en helhetlig konsertopplevelse. Informantene er med andre ord klar over de ulike aspektene som fremmes gjennom tekst og sceneshow. De tillater seg selv å bli en del av det. Dette selv om det er en annen religiøs overbevisning enn de selv besitter, eller aspekter fra en kultur de ikke har en tilknytning til. Dagens ungdomsgenerasjon fremmer tanker og refleksjoner som er åpen for denne hybridiseringen (Bergmann, 2004). De forteller at de ser viktigheten av at slike sosiale rom oppstår slik at samfunnet de er en del av kan være i stadig utvikling for å tilpasses de som er en del av det.

Man kan med andre ord si at det jeg kaller for *framingen* (Lundby, 2021) til Karpe har lyktes. Gjennom sitt mål med å gjøre de ulike kulturelle aspektene i tekst og sceneshow kule (Sanengen, A. & Engeset, T., 2022, 18.55-19.00) har Karpe ikke bare lyktes med å plassere disse aspekter inn i førerete av populærkulturen. De har også satt i gang tanker og refleksjoner hos dagens ungdomsgenerasjon som strekker seg lengre enn hva man kunne forvente.

I sin tale under Spellemann 2022 forteller Magdi om hva som var tanken bak albumet *Omar Sheriff*. Han forteller at det var ment som å være en historie om hvordan det var å flykte til Norge som en av de første asylsøkerne. Slik han sier det: «*Det er noen sinnsyke historier, og noen sykt, sykt sterke mennesker som kom hit å la grunnlaget for det multikulturelle Norge vi har i dag.*» (Spellemannprisen, 2023, 01:30:00-01:32:00.) Etter mine funn blir dette en for snever tanke omkring hvilket potensial som ligger i dette albumet. De tanker og refleksjoner som har blitt fremmet i dette forskningsprosjektet, kan jeg slå fast at dette albumet ikke bare forteller en historie om hvordan Norge har blitt et multikulturelt land. I et samspill med deres konsert i Oslo Spektrum som et utløp for en kontaktzone (Pratt, 1991) og den *framing* (Lundberg, 2021), som ligger til grunn gjennom hele dette prosjektet, evner Karpe å sette i gang tankeprosesser som strekker seg forbi det vi kan omtale som multikulturalisme (Welsch, 1999). Tanker og refleksjoner hos dagens ungdom kan forstås transkulturelt (Bergmann, 2004). Ungdom ser ikke på kultur som noe fastbundet og evig, de fremmer heller en tanke om kultur som noe foranderlig og åpent for nytolkning.

Det er derimot vanskeligere å komme med noen klare antakelser omkring hvilke tanker og refleksjoner som har oppstått rundt tematikken religion og transreligiøsitet (Bergmann, 2004). Ut ifra mine samtaler kan det se ut som ungdom i mindre grad evner å se hvordan kultur og religion interagerer. Det kan virke som de sitter fast i et syn på religion som det Robert Jackson (2016) omtaler som tradisjonsnivået. Jeg tolker intervjuene i hovedsak dit hen at det eksisterer liten refleksjon og tanker omkring hvordan konteksten eller kulturen, påvirker religion.

Gjennom de intervjuer som ble gjort med ungdom som var i alderen 16-17 år når konserten SAS Spektrum ble avholdt, har jeg tatt tempen på ungdomskulturen. Jeg har fått et innblikk i noen av de tanker og refleksjoner som eksisterer omkring tematikken religion og kultur, og

hvordan ungdommen forholder seg til dette gjennom populærkulturen. Jeg kan kanskje si som Høeg (2017) uttrykker det, at jeg som forsker har «*sett hvordan mye av kimen til hvordan samfunnet i framtiden vil forholde seg til religion, er å finne hos ungdom*» (s.10). Gjennom dette mener jeg at mine funn vil kunne bidra til å si noe om hvordan morgendagens samfunn vil forholde seg til religion og kultur.

8 Videre forskning

Siden ungdom, religion og kultur er et relativt ungt forskningsfelt, vil jeg argumentere for at det er en rekke ulike fremgangsmåter for videre forskning som vil være relevant og viktig. Likevel ligger mitt ønske i videre forskning å fortsette på den samme stien som dette forskningsprosjektet har begynt på. Slik jeg ser det, har dette forskningsprosjektet gitt et godt grunnlag for å uttale seg om noen av de tanker og refleksjoner som finnes hos ungdom omkring religion og kultur i populærkulturen. Så om denne tematikken eller dette forskningsprosjektet skulle blitt arbeidet videre med, ville jeg utvidet antallet informanter.

Gjennom en økning av informanter vil det komme frem bredere og mer dekkende forskningsdata. Slik vil man i større grad kunne drøfte og konkludere omkring hva det er som gjør seg gjeldene for en større andel av ungdomsgenerasjonen. Hvis man finner informanter som besitter en større variasjon i herkomst, geografi og alder, vil man sitte igjen med forskningsdata som kan benyttes til å drøfte nye problemstillinger. Finnes det noen forskjeller i tanker og refleksjoner hos ungdom som vokser opp i by eller på landet? Eksisterer det noen forskjeller mellom ulike generasjoner, eller har 15-åringene den samme refleksjonen som de på 18 år? Fremmes de samme tanker og refleksjoner hos ungdom med majoritetsbakgrunn, som de med en minoritetsbakgrunn? Finner vi tanker og refleksjoner omkring religion i møtet med andre populærkulturelle uttrykk som *spøkelsesjegerne* på TV2? Dette er alle spørsmål som jeg ser på som spennende å utforske med videre forskning.

For å kunne knytte dette forskningsprosjektet enda tettere inn mot skolehverdagen, er det en mulighet å benytte seg av en deltakende observasjon som metode. Gjennom å lage en undervisningsperiode, eller bare en time, vil man kunne sitte igjen med erfaringer og forskningsdata omkring hvilken nytteverdi det har å bruke dette på skolen. Slik jeg ser dette prosjektet, ville det vært naturlig å gjennomføre intervjuer med elever i forkant og etterkant av forskningsprosjektet. På denne måten vil man sitte igjen med et utgangspunkt til å drøfte hvilke endringer i forståelse av samspillet mellom kultur, religion og kontekst som kan ha oppstått, og hvilke tanker og refleksjoner ungdommen fremmer underveis i undervisningen. Dette prosjektet kan bli gjennomført ved ulike skoler, men med en variasjon i hvor tett etter undervisningsslutt intervjuer blir gjennomført. På denne måten er det kanskje også mulig å se om det vil eksistere noen forskjeller i tanker og refleksjoner avhengig av hvor lang tid elevene får til å reflektere rundt den kunnskap de har blitt servert.

Jeg ser med andre ord for meg at den videre forskning fremdeles befinner seg i en kvalitativ retning. Samtidig utelukker jeg ikke at dette er noe som er mulig å kombinere med en kvantitativ metode. Ved å benytte seg av en kvalitativ studie, vil man kunne nå ut til flere informanter. Slik vil man få et bredere forskningsgrunnlag for å komme med antakelser. Likevel ønsker jeg ikke å gjennomføre videre forskning med utelukkende kvantitativ metode. Ser man derimot på muligheten for å kombinere kvantitative studier omkring de kulturelle og religiøse aspektene som er å finne i populærkulturen, er noe ungdom er bevisste. Med en kvalitativ undersøkelse omkring hvilke tanker og refleksjoner som kan oppstå i møte med det, vil jeg se nytten av å forske videre på dette fagfeltet med en slik type tilnærming.

9 Utblikk – relevans for skolen og KRLE-faget

Avslutningsvis i denne masteroppgaven ønsker jeg å rette søkelyset mot hvordan denne oppgaven vil være aktuell for skolehverdagen. For meg kan relevansen og viktigheten av å forske på det som foregår utenfor klasserommet, oppsummeres gjennom et sitat hentet fra Lundby: «*Det nordmann flest vet om religion ut over egen praksis og tradisjon, har de i stor grad fra medier.* (2021, s.12)» På bakgrunn av dette vil jeg peke på relevansen for å forske på hvilke tanker og refleksjoner som oppstår hos ungdom i møte med et fenomen i populærkulturen på størrelse med Karpe og SAS Spektrum. Jeg mener ikke at det vil være relevant for KRLE-faget og skolens virksomhet å forske på alt som skjer i populærkulturen. Karpe skiller seg ut gjennom det de selv, og informantene, trekker frem som tematikker de aktualiserer med sine tekster og konserten SAS Spektrum. Slik jeg har argumentert i denne avhandlingen, foreligger det en *framing* hos Karpe som vil påvirke tanker og refleksjoner hos ungdom. Om det er gjeldende for en helhetlig ungdomsgenerasjon, kan ikke min forskning si noe om. Forskningen min viser derimot til en prosess fylt med tanker og refleksjoner rundt religion og kultur underveis, og i etterkant av, møtet med Karpe og SAS Spektrum hos de informanter som deltok. De funn jeg sitter igjen med bygger opp under sitatet jeg hentet fra Lundby. Det vil derfor, slik det fremstår for meg, være av relevans for skolen å følge med på hva det er som rører seg av kulturelle og religiøse aspekter i populærkulturen.

Denne interaksjonen som forekommer mellom religion og kultur, og i den kontekst de eksisterer i, er også noe Pål Repstad (2020, s. 8) peker på. Han forteller i avslutningen av sitt forord at samspillet mellom religion og samfunn stadig blir viet større oppmerksomhet i skolens læreplaner på alle nivåer. Ser man nærmere på hva det er som står i læreplanen for KRLE, finner man også at det står eksplisitt nevnt *medier og populærkultur*. Dette er et kompetansemål etter 10.trinn, og peker tydelig på relevansen for å benytte seg av Karpe som en representant fra populærkulturen i klasserommet.

«*Utforske og presentere hvordan elementer fra kristendom og andre religioner og livssyn kommer til uttrykk i medier og populærkultur*»
(Kunnskapsdepartementet, 2019, s.8)

Som en fremgangsmåte til å arbeide med denne tematikken i skolen, ønsker jeg å trekke frem Robert Jacksons (2016) *The interpretive approach* som et nyttig virkemiddel. Dette er en

måte å se religion på som noe sammenvevd med den kultur og det samfunn den befinner seg i. På denne måten kan religion forklares som et produkt av den interaksjon som foregår med den kontekst den eksisterer i. Religion vil bli påvirket av konteksten, samtidig som konteksten vil la seg påvirke av religionen. Jackson forsøker ikke å forklare hva det er som gjør religion til religion. Han forsøker snarere å danne et teoretisk rammeverk for å forstå religion som en sosial og kulturell praksis, som konstrueres av menneskelige handlinger og tolkninger. Det vil for Jackson være umulig at religion eksisterer uten tilhørighet i en menneskelig kontekst. Samtidig vil denne kontekst være svært ulik, avhengig av hvor i verden man befinner seg, hvilke mennesker som deltar, og normer og regler. Alt i alt er det en rekke ulike aspekter som vil spille inn og påvirke både kontekst og religion.

The interpretive approach, eller den fortolkende tilnærming som det blir på norsk, er en tilnærming som legger vekt på at det er individer og grupper som tolker og gir mening til religion. Jackson (2016) deler religion inn i tre overordnede kategorier eller nøkkelbegreper: *Representasjon, fortolkning og refleksivitet*. Representasjon refererer til hvordan religion manifesterer seg i ulike kontekster og på ulike nivåer, og Jackson deler dette videre inn i tre nivåer: *tradisjon, gruppe og individ*. På *tradisjonsnivået* finner vi det nivået som rommer flest individer. Det er på *tradisjonsnivået* det kan prates om hva det er som gjør seg gjeldende som tradisjon for religionen i sin helhet. Det neste nivået tar noen steg tilbake, og det blir da aktuelt å snakke om *gruppenivået*. Her finner vi avgrensninger innenfor geografi, men det kan også gjøre seg gjeldende å snakke om avgrensninger innenfor teologiske overbevisninger. Det vil altså ligge egne særpreg omkring tolkninger og erfaringer innenfor en avgrenset gruppe. Det siste nivået Jackson omtaler, er *individnivået*. Her vil det kun være den enkeltes tolking og erfaring som spiller inn på religionen. Det er i denne sammenhengen det er mulig å prate om det som kalles *levd religion*. Med begrepet *levd religion* menes det at man lever det religiøse liv på en måte man selv er komfortabel med. *Individnivået* handler om individets personlige tolkning og oppfatning av religionen. Ved å benytte seg av disse nivåene til Jackson, vil man i en skolesammenheng kunne skape en god samtale rundt hvordan religion kan komme til uttrykk i forskjellige kontekster. For meg blir sitatet jeg har hentet fra informanten Pernille et godt eksempel på dette: «*Det er sånn verden går jo videre, så vi kan ikke bare stå stille på samme sted.*» Ved å få løftet frem slike sitater i undervisning, og drøfte hva det er som ligger bak, vil man kunne snakke om hvordan religion kan vise seg noe ulikt innenfor de nivåer som Jackson snakker om. Er det slik at verden utvikler seg identisk uansett hvor man befinner seg, eller ser vi noen forskjeller i utvikling i for eksempel Norden, kontra

Midtøsten? Hadde det vært mulig å gjennomføre denne konserten andre steder enn i Norge? Slik vil man kunne skape en drøftende samtale i klasserommet omkring hvordan ulike kontekster vil påvirke religion. Ved de spørsmål som er stilt overfor vil man diskutere det Jackson omtaler som *gruppenivå*. Snevrer man dette noe inn, vil man nærme seg *individnivået* og det som omtales som *levd religion*. Er det slik at alle troende muslimer ville godtatt at det serveres alkohol, slik Magdi gjør? Dette vil kunne gi et godt eksempel på hvordan forskjellige individer, innenfor samme religion, lever ut sin tro ulikt.

Gjennom denne tilnærmingen til stoffet, har man også vært innom det som er det første kjerneelementet for KRLE, *kjennskap til religioner og livssyn*.

«Faget skal gi kunnskap om og forståelse for kristendom og andre religioner og livssyn lokalt, nasjonalt og globalt og på individ-, gruppe- og tradisjonsnivå. Elevene skal også få innsikt i hvordan kristendom og andre religioner og livssyn inngår i historiske prosesser og henger sammen med samfunnsendringer og kulturarv. Elevene skal bli kjent med mangfoldet av religioner og livssyn, og med de ulike tradisjonenes indre mangfold. Faget skal gi grunnlag for refleksjon over majoritets-, minoritets- og urfolksperspektiver i Norge.»

(Kunnskapsdepartementet, 2019, s.2-3)

The interpretive approach (2016) blir en metode som rommer flere av de aspekter som er nevnt i dette kjerneelementet. Man vil være innom *individ- gruppe og tradisjonsnivå*, og hvordan religionene kan fremstå ulikt på disse nivåene. Det vil også være vektlegging av hvordan samfunn og kultur interagerer med religion og livssyn, slik at endringer oppstår. Samtidig vil det å arbeide med Karpe alene være med på å danne et grunnlag for refleksjon omkring majoritet- og minoritetsperspektiver i Norge. Det er slik jeg argumenterer for at å jobbe med Karpe gjennom en tilnærming som Jackson (2016) legger opp til, vil være av stor nytte for å arbeide mot kjerneelementene til KRLE-faget. Dette er noe vi også ser i kjerneelementer *kunne ta andres perspektiv*.

«Faget skal gi elevene mulighet til å utvikle egne synspunkter og holdninger i møte med andre gjennom innenfra- og utenfra-perspektiver og gjennom dialog og refleksjon over likheter og forskjeller. På den måten skal faget bidra til at elevene utvikler interesse og respekt for hverandre uavhengig av kulturell, sosial, religiøs eller

livssynsmessig bakgrunn. Faget skal bidra til at elevene utvikler mangfoldskompetanse. Samiske perspektiver inngår. Temaer knyttet til kjønn og funksjonsevne inngår også.»

(Kunnskapsdepartementet, 2019, s.3)

Det er her jeg mener det å arbeide med Karpe vil være fruktbart. For slik funnene mine viser, evner Karpe å gjøre de ulikheter som skildres som *kule*. De skaper en interesse hos ungdommene for å forstå de kulturer, språk og religioner som fremmes gjennom tekstene til Karpe. Dette kjerneelementet bringer meg videre til neste nøkkelbegrep hos Jackson (2016).

Dette nøkkelbegrepet til Jackson er *fortolkning*. Det er på dette stadiet Jackson utdyper viktigheten av å la elever utveksle sine tolkninger og erfaringer med hverandre. Slik vil elever kunne utvikle sine egne synspunkter og holdninger. Jackson ser på læring som en hermeneutisk prosess, som til stadighet når et høyere nivå når ny kunnskap eller erfaring kommer til. Det er i denne kategorien Jackson trekker frem viktigheten av å ikke legge igjen sine forkunnskaper i møte med noe nytt. Det vil for Jackson være avgjørende at man har med sine egne tolkninger og erfaringer, i møte med noe nytt. For det er kun gjennom å videre bygge på sine kunnskaper man kan oppnå et høyere nivå av kunnskap.

Dette bringer oss rett videre til Jacksons (2016) siste nøkkelbegrep, *refleksivitet*. For det er nettopp denne hermeneutiske prosessen Jackson ønsker at skal settes i gang her. Det er på dette stadiet viktig at læreren legger opp til samtaler der elevene får fremmet sine ulike tolkninger og erfaringer omkring kultur og religion, for slik vil de forkunnskaper elevene kom inn i møtet med være med på å fungere i en hermeneutisk spiral. Elevene vil møte nye tolkninger og erfaringer, og vil på bakgrunn av sine egne tolkninger og erfaringer starte en tankeprosess som fører til en ny og forhøyet kunnskap i etterkant av refleksjonen. Det kan tenkes at eleven ikke lar andres tolkninger påvirke sine tidligere tolkninger, men da har møtet ført til at individet står enda stødigere i sine egne tolkninger. Samtidig kan det hende at individet lar seg påvirke, og flytter sin egen tolkning enten den ene eller andre veien.

Slik jeg forstår Jacksons (2016) *The interpretive approach* vil dette være et godt virkemiddel å benytte seg av for å fremme refleksjoner og tanker omkring religioner og kulturer representert i populærkulturen. Gjennom å legge opp til en åpen samtale omkring de kulturelle og religiøse aspektene som fremmes av Karpe, kan man kunne nærme seg flere av

Jacksons hovedkategorier. Karpe berører, for meg, alle tre nivåene innenfor *representasjon*. Evner man i tillegg å legge til rette for et klasserom der elevene gis rom for å komme inn med sine forkunnskaper, og reflektere rundt de tanker og meninger som kommer til overflaten, vil det å bruke *The interpretive approach* for å undervise om religiøse og kulturelle aspekter i populærkulturen kunne være svært fruktbart. For hva er det som gjør at det er mulig å gjennomføre en konsert med sangtekster forankret i islamsk, hindu og norsk tradisjon? I slike spørsmål vil det være sannsynlig at elever får utfordret sine forkunnskaper omkring islam, og tvinges til å reflektere både rundt tradisjons- gruppe- og individnivået. At ungdommer besitter tanker og refleksjoner omkring dette, har jeg lagt frem i min forskning. På grunnlag av dette vil jeg si at det å evne å trekke dette inn i undervisningen, vil kunne gi en god og drøftende samtale med elever om religion og kultur. Det kan tenkes at denne tilnærmingen vil kunne gi elever et konkret eksempel på å tenke og reflektere omkring hvordan kontekst alltid vil interagere med religion og kultur. Samtidig som man vil besvare minst ett av kompetansemålene og kjerneelementene for KRLE-faget etter 10.trinn.

10 Kilder

- Aahlin, Audun Kjus: *Karpe* i *Store norske leksikon* på snl.no. Hentet 29. mars 2023 fra <http://snl.no/Karpe>
- August Sanengen & Thomas Engeset (Regissører). (2022, januar 28). *Lindmo spesial—Karpe*. <https://tv.nrk.no/serie/lindmo/2022/MUHU15001522>
- Bergmann, S. (2004). Transculturality and tradition—Renewing the continuous in late modernity. *Studia Theologica - Nordic Journal of Theology*, 58(2), 140–156. <https://doi.org/10.1080/00393380410012736>
- Christoffersen, L., & Johannessen, A. (2012). *Forskningsmetode for lærerutdanningene*. Abstrakt forl. https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2018053148182
- Gleiss, M. S., & Sæther, E. (2021). *Forskningsmetode for lærerstudenter: Å utvikle ny kunnskap i forskning og praksis* (1. utgave.). Cappelen Damm akademisk.
- Haarde, M. Z. (2022, april 4). *Karpe rapper seg inn i klasserommet*. <https://www.utdanningsnytt.no/hovedsak-musikk-norsk/karpe-rapper-seg-inn-i-klasserommet/318883>
- Karpe – IBOPROFEN Lyrics | Genius Lyrics*. (u.å.). Hentet 8. april 2023, fra <https://genius.com/Karpe-iboprofen-lyrics>
- Karpe – KENYA (Live from DY Patil Stadium, Mumbai) Lyrics | Genius Lyrics*. (u.å.). Hentet 9. april 2023, fra <https://genius.com/Karpe-kenya-live-from-dy-patil-stadium-mumbai-lyrics>
- Karpe – PAF.no Lyrics | Genius Lyrics*. (u.å.). Hentet 8. april 2023, fra <https://genius.com/Karpe-pafno-lyrics>
- Karpe – Spis Din Syvende Sans*. (u.å.). Hentet 29. april 2023, fra <https://genius.com/Karpe-spis-din-syvende-sans-lyrics>

Karpe (Ft. Emilie Nicolas, Harpreet Bansal & Jonas Benyoub) – BARAF/FAIRUZ. (u.å.). Hentet

20. april 2023, fra <https://genius.com/Karpe-baraf-fairuz-lyrics>

Krogh, T. (2014). *Hermeneutikk: Om å forstå og fortolke* (2. utg.). Gyldendal akademisk.

https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2021010607640

Kunnskapsdepartementet. (2019). Læreplan i kristendom, religion, livsyn og etikk (RLE01-03). Fastsett som forskrift. Læreplanverket for kunnskapsløftet 2020.

<https://www.udir.no/lk20/RLE01-03>

Lippe, M. von der. (2013). Hvordan snakker ungdom om religion—Og hvorfor snakker de sånn? *DIN - Tidsskrift for religion og kultur*, 2, Artikkel 2.

<https://ojs.novus.no/index.php/DIN/article/view/796>

Lundby, K. (2021). *Religion i medienes grep: Medialisering i Norge*. Universitetsforlaget.

[https://www.nb.no/search?q=oaiid:"oai:nb.bibsys.no:999920129099002202"&media type=bøker](https://www.nb.no/search?q=oaiid:)

Marie von der Lippe & Sissel Undheim. (2017). OMG! Religion og ungdomskultur. *Prismet*, 1–2. <https://doi.org/10.5617/pri.4735>

Postholm, M. B., & Jacobsen, D. I. (2011). *Læreren med forskerblick: Innføring i vitenskapelig metode for lærerstudenter*. Høyskoleforl. https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2013071508281

Pratt, M. L. (1991). Arts of the Contact Zone. *Profession*, 33–40.

Repstad, P. (2020). *Religiøse trender i Norge*. Universitetsforlaget.

Skeie, G., & Lippe, M. S. von der. (2009). Does religion matter to young people in Norwegian schools? I *Teenagers' perspectives on the role of religion in their lives, schools and societies: A European quantitative study* (s. s. [269]-301). Waxmann.

Spellemannprisen. (2023, april 15). <https://tv.nrk.no/serie/spellemannprisen>

Welsch, W. (1999). Transculturality: The puzzling form of cultures today. I M. Featherstone & S. Lash (Red.), *Spaces of culture: City, nation, world* (s. 194–213). Sage Publications.

11 Vedlegg

11.1 Samtykkeskjema

Vil du delta i forskningsprosjekt?

Hvordan opplever og erfarer ungdom religions- og kultur mangfold.

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å se på Karpe som fenomen i populærkulturen, og hvordan dette kan påvirke religionsforståelsen til dagens ungdomsgenerasjon. I dette skrivet får du informasjon rundt hva som er målet med dette prosjektet og hva deltakelsen vil innebære for deg.

Formål

Intervjuet formål er å svare på problemstillingen;

«Hvordan opplever dagens ungdomsgenerasjon fenomenet karpe, med spesielt henblikk på kulturelt og religiøst mangfold?»

I arbeidet mot å besvare denne problemstillingen ønsker jeg å gjennomføre intervju med ungdommer i alderen 14-17 år som var til stede på konserten *SAS Spektrum* høsten 2022. Ved å få gjennomført kvalitative semistrukturerte intervjuer med informanter som til daglig befinner seg i ungdomskulturen, vil jeg forsøke å forstå hvordan opplevelsen av å være på konsert med karpe kan ha fått i gang tanker, opplevelser eller refleksjoner omkring det flerkulturelle og flerreligiøse.

Forskningsprosjektet er en masterstudie i faget KRLE i grunnskolelærerutdanningen 5.-10. Trinn.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Høgskolen i Innlandet er ansvarlig for prosjektet.

Veileder for prosjektet fra *Høgskolen i Innlandet* er Ole Kolbjørn Kjørven.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Utvalget vil bestå av ungdommer i alderen 14-17 år som var til stede under konserten *SAS Spektrum*. Det er på bakgrunn av disse kriteriene jeg ønsker å snakke med deg for å belyse refleksjoner og erfaringer ungdom har omkring det flerreligiøse og flerkulturelle med Karpe.

Hva innebærer det for deg å delta?

Metoden som blir benyttet er kvalitativt semistrukturert intervju. Intervjuet vil vare i 45-60 minutter. I et semistrukturert intervju vil det ligge noen faste spørsmål, samtidig som det foreligger rom for oppfølgingsspørsmål rundt tematikker som skulle dukke opp. Under intervjuet ønsker jeg å benytte meg av en opptaker, slik at jeg får med meg det som blir sakt. Opptaket vil skje gjennom maskinvaren Educloud. Dette er en maskinvare med totrinns innlogging som oppbevarer informasjonen som kommer frem under intervjuet. Informasjonen vil bli transkribert og anonymisert av meg fortløpende.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket uten å oppgi grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg. Du kan trekke seg ved å ta kontakt med meg (Martin Snildal Nygård) både muntlig eller skriftlig.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bruke opplysninger om deg til formålet nevnt tidligere i dette skrivet. Vi behandler opplysninger konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Det er bare jeg (Martin Snildal Nygård) som vil ha tilgang til lydfilen fra intervjuet.
- Lydfilen vil bli oppbevart trygt i Educloud som har en totrinnsinlogging. Når transkribering er gjennomført vil intervjuet bli anonymisert i form av en tilfeldig «kode». Dette vil for eksempel være «ungdom 1». Oversikt over hvem de forskjellige er vill jeg skrive ned på en lapp og oppbevare sammen med samtykkeskjema. Dette vil makuleres samme dag som resterende opplysninger slettes (16.09.2023).

Deltakere vil ikke kunne gjenkjennes i tekst da intervjuer vill bli helt anonymisert under transkribering.

Hva skjer med personopplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?

Prosjektet vil etter planen avsluttes i det masteroppgaven blir godkjent. Innleveringsfrist er 15. mai 2023 og sensur faller tre uker etter innleveringsdato. Prosjektslutt er satt til datoen 16. mai 2023. Dine opplysninger vil bli beholdt til 16. september 2023, og deretter slettes. En noe lengre oppbevaring tar forbehold for om prosjektet ikke skulle bli godkjennes, og må utbedres for å innfri de krav som uteble.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Personopplysninger om deg behandles basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra *Høgskolen i Innlandet* har Personverntjenesten vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Høgskolen i Innlandet ved Ole Kolbjørn Kjørven, e-post Ole.kjorven@inn.no

Hvis du har spørsmål knyttet til Personverntjenester sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- Personverntjenester på epost (personverntjenester@sikt.no) eller på telefon: 53 21 15 00.

Med vennlig hilsen

Ole Kolbjørn Kjørven
Veileder

Martin Snildal Nygård
Student

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Hvordan opplever og erfarer ungdom religions- og kulturmangfold*, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- Å delta i intervju.
- At Intervjuet tas opp og transkribering.

Jeg samtykker til at
er avsluttet

opplysninger behandles frem til prosjektet

(Signert av foresatt / verger, dato)

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Hvordan opplever og erfarer ungdom religions- og kulturmangfold*, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- Å delta i intervju.
- At Intervjuet tas opp og transkribering.

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

---

(Signert av deltaker, dato)

11.2 Intervjuguide

Hovedkategori 1: SAS Spektrum

Dro du på konsert med noen, eller alene?

Hvorfor valgte du/dere å dra på konserten? Hva var motivasjonen?

Er det et minne eller to fra konserten som er sterkere enn de andre?

- Hvorfor akkurat dette?
- Hva likte du?

Hovedkategori 2: Forholdet til Karpe

Har du hørt mye på Karpe i forkant av konserten?

Har du hørt mer/mindre på karpe i etterkant av konserten?

Følger du med på hva Karpe gjør utenom musikken?

Har interessen din for å følge med på hva Karpe gjør utenfor musikk økt/minsket i etterkant av konserten?

Hva synes du er det mest spennende med Karpe?

Hovedkategori 3: Religion og kultur i møte med SAS Spektrum

Hvorfor tror du så mange ungdommer ønsket å dra på konserten?

- Hva er bra?
- Hva synes du er spennende?

Har du noen tanker omkring hva Karpe forsøker å få til?

(Hvilke tanker har du omkring det Karpe prøver å formidle?)

- Er det noe av dette du synes er viktig?

Hvorfor tror du Karpe er så oppfatt av å formidle akkurat dette?

Hva er religion og kultur for deg?

Har ditt møte med Karpe skapt noen refleksjoner rundt religion og kultur? Har det kommet noen nye tanker?

Hovedkategori 4: Avslutning

Er det noe mer du vil legge til eller si?

Hvis du skulle plukket ut tre ting som du mener er det viktigste vi har snakket om, hva ville det vært?

11.3 Godkjenning fra NSD

Referansenummer

526424

Vurderingstype

Standard

Dato

20.12.2022

Prosjekttittel

Religion og ungdomskultur

Behandlingsansvarlig institusjon

Høgskolen i Innlandet / Fakultet for lærerutdanning og pedagogikk / Institutt for humanistiske fag

Prosjektansvarlig

Ole Kolbjørn Kjørven

Student

Martin Snildal Nygård

Prosjektperiode

21.10.2022 - 15.05.2023

Kategorier personopplysninger

- Almennelike
- Særlige

Lovlig grunnlag

- Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)
- Uttrykkelig samtykke (Personvernforordningen art. 9 nr. 2 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlige grunnlaget gjelder til 16.09.2023.

Kommentar

OM VURDERINGEN Personverntjenester har en avtale med institusjonen du forsker eller studerer ved. Denne avtalen innebærer at vi skal gi deg råd slik at behandlingen av personopplysninger i prosjektet ditt er lovlig etter personvernregelverket. Personverntjenester har nå vurdert den planlagte behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at behandlingen er lovlig, hvis den gjennomføres slik den er beskrevet i meldeskjemaet med dialog og vedlegg.

VIKTIG INFORMASJON TIL DEG

Du må lagre, sende og sikre dataene i tråd med retningslinjene til din institusjon. Dette betyr at du må bruke leverandører for spørreskjema, skylagring, videosamtale o.l. som institusjonen din har avtale med. Vi gir generelle råd rundt dette, men det er institusjonens egne retningslinjer for informasjonssikkerhet som gjelder.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige personopplysninger og særlige kategorier av personopplysninger om religion frem til 15.05.2023. Data med personopplysninger oppbevares av dokumentasjonshensyn midlertidig til 16.09.2023.

LOVLIG GRUNNLAG Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 nr. 11 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse, som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

For alminnelige personopplysninger vil lovlig grunnlag for behandlingen være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 a.

Behandlingen av særlige kategorier av personopplysninger er basert på uttrykkelig samtykke fra den registrerte, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 a og art. 9 nr. 2 a.

PERSONVERNPRINSIPPER

Personverntjenester vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen: - om lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen - formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke viderebehandles til nye uforenlige formål - dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet - lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet.

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Vi vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13. Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18) og dataportabilitet (art. 20). Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

Personverntjenester legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1 f) og

sikkerhet (art. 32). Ved bruk av databehandler (spørreskjemaleverandør, skylagring, videosamtale o.l.) må behandlingen oppfylle kravene til bruk av databehandler, jf. art 28 og 29. Bruk leverandører som din institusjon har avtale med. For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må prosjektansvarlig følge interne retningslinjer/rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til oss ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilken type endringer det er nødvendig å melde:

Du må vente på svar fra oss før endringen gjennomføres.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

Vi vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet. Kontaktperson hos oss: Janniche Linde Lykke til med prosjektet!